

VLČATA A SVĚTLUŠKY

Vstříc skautské výchově

VLČATA A SVĚTLUŠKY

Vstříc skautské výchově

Vlčata a světlušky – Vstříc skautské výchově

Vydal: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, z. s.

Senovážné nám. 24, 110 00 Praha 1

Jako svou 380. publikaci

Praha 2025

První vydání

ISBN 978-80-7501-175-6

Autoři: Jan Schovánek – Gross (*Smysl skautské výchovy vlčat a světlušek; Symbolický rámeček a rituály; Plánování; Idea*), Klára Sotonová (*Věk vlčat a světlušek; Oddíl, roj, smečka; Komunikace s rodiči*), Dana Tarantová – Komtesa (*Šestka; Příroda; Tábory a akce*), Tomáš Kurc – Šůgr (*Zázemí a bezpečnost*), Monika Zárubová (*Symbolický rámeček, Výchovné nástroje, další kapitoly a celková příprava textu*)

Grafická úprava a sazba: Zuzana Konečná

Ilustrace: Eliška Slavatová – Kory, Anna Čaníková

Editorky: Eva Staněk, Eliška Omelková – Ywen

Odpovědní redaktoři: Anna Janská, Ondřej Turek – Opičák, Adéla Konečná

Korektura: Michaela Čakrtová – Střízla, Miroslava Gajzlerová – Gami

Vytiskla tiskárna: Triangl, a.s.

Autoři fotografií: Zuzana Havlínová – Pipla (13, 14, 29, 32),

Lucie Horáková – Basa (59, 91), Štěpán Hašek (52, 62), David Kolář (39, 87),

Petr Kalousek – Robinson (26), Petr Čížek – Pešl (77), Karel Šuster (22),

Daniel Jón - Tulák (73)

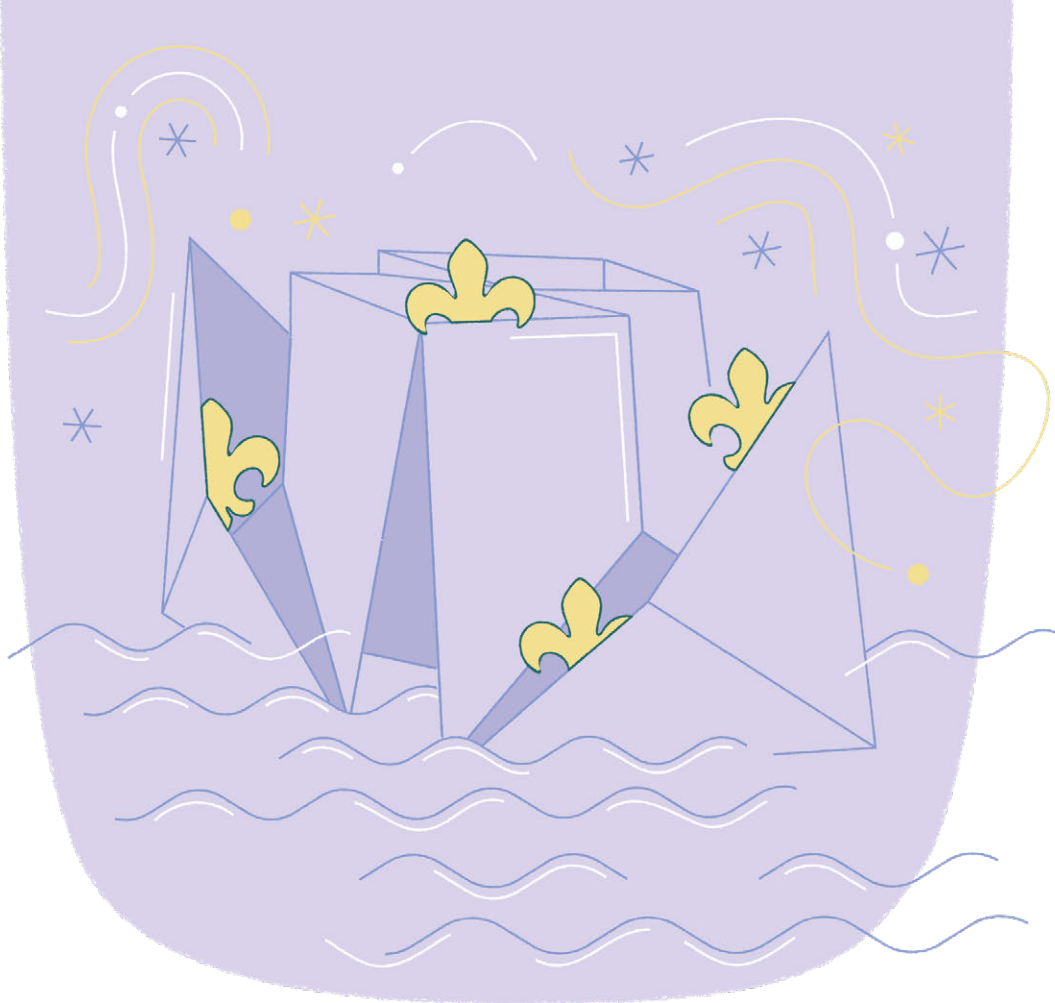
Skautské publikace zakoupíte na junshop.cz.

Obsah

Vlčata, světlušky a žabičky	6
Úvodem	7
Jak číst tuto metodiku	8
Smysl skautské výchovy	12
Vznik skautingu	13
Skautská výchovná metoda	14
Věk vlčat, světlušek a žabiček	16
Vývojové charakteristiky vlčat, světlušek a žabiček	17
Fyzické možnosti vlčat, světlušek a žabiček	19
Symbolický rámec	20
Symbolický rámec vlčat	21
Symbolický rámec světlušek	24
Příběh v Plavbách pro vodní vlčata a žabičky	27
Oddíl, roj, smečka	28
Uspořádání oddílů, rojů a smeček	29
Mladší členové	30
Starší členové – Oddílová rada	32
Systém šestek	36
Proč využívat šestkový systém?	37
Šestkový systém pro smečky a roje	37
Plánování	44
Jak s plánováním začít	45
Jak na výchovné cíle a plán programu?	46

Výchovné nástroje	50
Základem je skautský kompetenční model	51
Stezka, cestička, plavba	51
Vlčci a světýlka	54
Závod vlčat a světlušek	55
Časopis Světýlko	56
Svět vlčat a světlušek	56
Akce	57
Symbolický rámec	57
Idea vlčat, světlušek a žabiček	58
Příroda pro vlčata a světlušky	64
Svobodná hra	66
Aktivity v přírodě	67
Výpravy a tábor	72
Výpravy	73
Tábor	76
Zázemí a bezpečnost	87
Klubovna, domov smečky/roje	88
Bezpečnost na prvním místě	89
GDPR aneb osobní údaje a jejich ochrana	92
Komunikace s rodiči	94
Osobní komunikace	95
Písemná komunikace	95
Komunikace vztahující se k táboru	95

Vlčata, světlušky a žabičky

Objeďte, co dělá vlčata, světlušky a žabičky tak výjimečnými a jak jim můžete pomoci najít jejich místo ve skautském světě.

Úvodem

Vlčata, světlušky a žabičky, to jsou kluci a holky, kteří zatoužili stát se skauty. Je jim blízká příroda, chtějí být v partě kamarádů a kamarádek a společně objevovat svět. Víte, jakou roli hrají v hnutí? Nebo jaký program je pro ně vhodný a proč je nežádoucí dělat z vlčat, světlušek a žabiček malé skauty a skautky? Ať už jsi nováčkem mezi vedoucími, nebo zkušeným a ostrýleným akélou či velkou světluškou, nabízíme ti tuto brožuru – metodiku, která ti pomůže na tvé další cestě v této roli.

Abychom jako vedoucí vlčat, světlušek a žabiček mohli uspět, je třeba se vrátit nazpět do naší osobní minulosti. Až tam, kde jsme ještě byli dětmi a prožívali malá i velká dobrodružství, kde naše fantazie neznala hranic. Kdy jsme si chtěli stále jen hrát a neměli tolik starostí. Vzpomínáte? Zkuste si vybavit, co jste prožívali. Jaké vůně vás vábily? Kolik pokladů jste objevili a kolik tajných skrýší prolezli. Kolikrát jste bojovali jako rytíři nebo jako policajti proti drakům a zločincům, kolika plyšákům jste zachránili život neodkladnou operací nebo kolik staveb z písku jste postavili? Proč je důležité si na to všechno vzpomenout? Především proto, abychom vlčatům, světluškám a žabičkám nevnucovali náš dospělácký svět, ale nechali je prožívat ten jejich. Určitě je důležité umět rozdělat oheň, a dobrodružnější je, když pomáháme ohnivým skřítkům v boji proti ledovým obrům. Určitě je užitečné umět si důkladně zavázat tkaničky, a zábavnější je umět zkrotit mrštné hádky. Určitě je smysluplné umět třídit odpad, a navíc, když tím pomůžu zachránit Kukyho před Pytlíky. Nemyslíte?

Metodika si klade za cíl vás seznámit s různými částmi vlčáctví a světlušáctví. Čekají vás praktické rady a zajímavé tipy nejen na program, ale taky základní informace, jak organizovat roj či smečku.

Jak číst tuto metodiku

Metodiku můžete číst od začátku do konce nebo procházet jen části, které vás zrovna zajímají. Níže najdete slovníček pojmů a grafických prvků, které vás metodikou provedou a pomohou vám se v ní snáze orientovat.

Slovníček pojmů

Pro výchovnou kategorii vlčat a světlušek se používá odlišné názvosloví než u oddílů skautů a skautek. Řada názvů vychází z historického vývoje kategorie a hlavně odráží odlišnost věku vlčat a světlušek od věku skautského. Proto je vhodné tyto názvy používat i v dnešní době, abychom nezapomínali, že vlčata a světlušky nejsou skauty a skautkami.

Nováček

je nový člen / nová členka v oddíle, smečce či roji, který/á se chce stát vlčetem, světluškou nebo žabičkou. To, kdy nový člen / nová členka přestane být nováčkem, se může lišit dle místních zvyklostí. Obvykle to bývá po dokončení Nováčka – stezky pro světlušky, vlčata a žabičky.

Vlče

je kluk ve věku 7–11 let (2.–4. třída ZŠ), který je členem smečky nebo skautského oddílu nebo vodní vlče oddílu vodních skautů. Pojmenování vychází nejen ze symbolického rámce vlčat užívaného ve skautingu, ale také z tradice některých indiánských kmenů. Více se dočtete v kapitole ➔ [Symbolický rámec vlčat a světlušek](#).

Světluška

je holka ve věku 7–11 let (2.–4. třída ZŠ), která je členkou roje nebo oddílu. S fenoménem světlušek pracuje také symbolický rámec v příběhu O Lucince a kouzelné lucerně. Více se dočtete v kapitole ➔ [Symbolický rámec vlčat a světlušek](#).

Žabička

je holka ve věku 7–11 let (2.–4. třída ZŠ), která je členkou vodáckého oddílu.

Akéla nebo Rakša

je pojmenování pro vedoucí/ho smečky vlčat nebo světlušek a vychází z knížky Knihy džunglí. Akéla je v knize vůdce smečky vlků. Rakša je zase vlčí matka

hlavního hrdiny příběhu Mauglího, proto se její jméno vžilo jako označení pro ženu, která vede skautská vlčata.

Velká světluška

je pojmenování pro vedoucí roje světlušek a vychází ze symbolického rámce světlušek v knize O Lucince a kouzelné lucerně. Obdoba pro mužskou formu oficiálně není. Lze tedy použít například vedoucí roje světlušek.

Smečka vlčat, roj světlušek

je obdobou skautských oddílů, kdy v čele je vedoucí smečky akéla nebo vedoucí roje velká světluška. Smečku nebo roj tvoří několik skupin kluků a holek označovaných jako šestky vlčat nebo světlušek.

Vedoucí šestky

je obvykle rover/rangers nebo dospělý/á, který/á má na starosti jednu či více šetek. Přípravuje pro své šestky program ve spolupráci s vedením smečky/roje nebo oddílu.

Šestka

je základní jednotka smečky či roje. Počet jejích členů se pohybuje mezi šesti až deseti. V čele šestky stojí šestník nebo šestnice, což není to samé jako rádce/rádkyně družiny. Více v kapitole ➔ [Systém šetek na stránce 36](#). Skrze šestky svěřence učíme spolupracovat v malém kolektivu, umožňujeme jim poznávat sebe samé v různých situacích a učíme je přebírat odpovědnost za sebe i ostatní. Šestky představují pro děti především bezpečné prostředí, ve kterém mohou navazovat první velká přátelství. Vodní vlčata a žabičky jsou obvykle součástí posádky, což je vodácké označení šestky.

Šestník či šestnice

je často nejzkušenější člen/ka šestky, který/á má na starosti nejrůznější úkoly vhodné pro jeho či její věk. Pomáhá vedoucí/mu a současně je zástupcem ostatních členů a členek. Může například zahajovat a ukončovat schůzky, zapisovat příchody na schůzky, být „kapitánem“ při společných hrách, nachystat krátkou hru a podobně. Nemají ale pomáhat s přípravou programu. Role šestníka může být volená, nebo putovní.

Podšestník a podšestnice

je pravou rukou šestníka nebo šestnice. Zastupuje šestníka či šestnici v jejich nepřítomnosti. Při rozdělování šestky na dva týmy může být druhým „kapitánem“ pro společné hry.

Vedoucími

jsou všichni roveři/rangers a dospělí, tzn. dobrovolníci/činnovníci, kteří se podílejí na činnosti smečky a roje.

Vedoucí šestky je člen vedení smečky či roje z řad dospělých činnovníků nebo roverů aangers, který/á se stará o danou šestku, chystá jí program, komunikuje s rodiči jejích členů.

Posádky vlčat nebo žabiček

je označení pro šestky u vodáckých oddílů.

Oddílová rada

je složená z vedoucích dané smečky a roje, tj. vedoucích šestek, vedoucích smečky/roje. Přizvání mohou být další zapojení dobrovolníci, kteří se aktivně podílejí na programu.

Stezky, cestičky, plavby

jsou sešity s úkoly, které rozvíjejí vlče, světlušku a žabičku. Mají tři stupně podle věku a doprovází je symbolický rámec. Více v kapitole ➔ [Výchovné nástroje na stránce 50.](#)

Vlčci a světýlka

jsou odborky pro vlčata a světlušky ověřující jejich dovednost v dané oblasti. Více v kapitole ➔ [Výchovné nástroje na stránce 50.](#)

Vysvětlivky pro pojmy v textu

- Stezky, cestičky a plavby jsou souhrnně nazývány jako stezky.
- Oddíly, smečky a roje jsou nazývány jako smečky/roje.
- Vlčata, světlušky a žabičky jsou označovány také jako vlčata a světlušky nebo kluci a holky.

Boxy s ikonami

DOBŘÁ PRAXE – věci, které se již někomu osvědčily a kterými se můžeš inspirovat pro vlastní společenství

AKTIVITY – náměty na konkrétní aktivity

OTÁZKY – náměty k zamyšlení, jak vypadá nebo může vypadat činnost ve vaší smečce/roji

MYŠLENKY

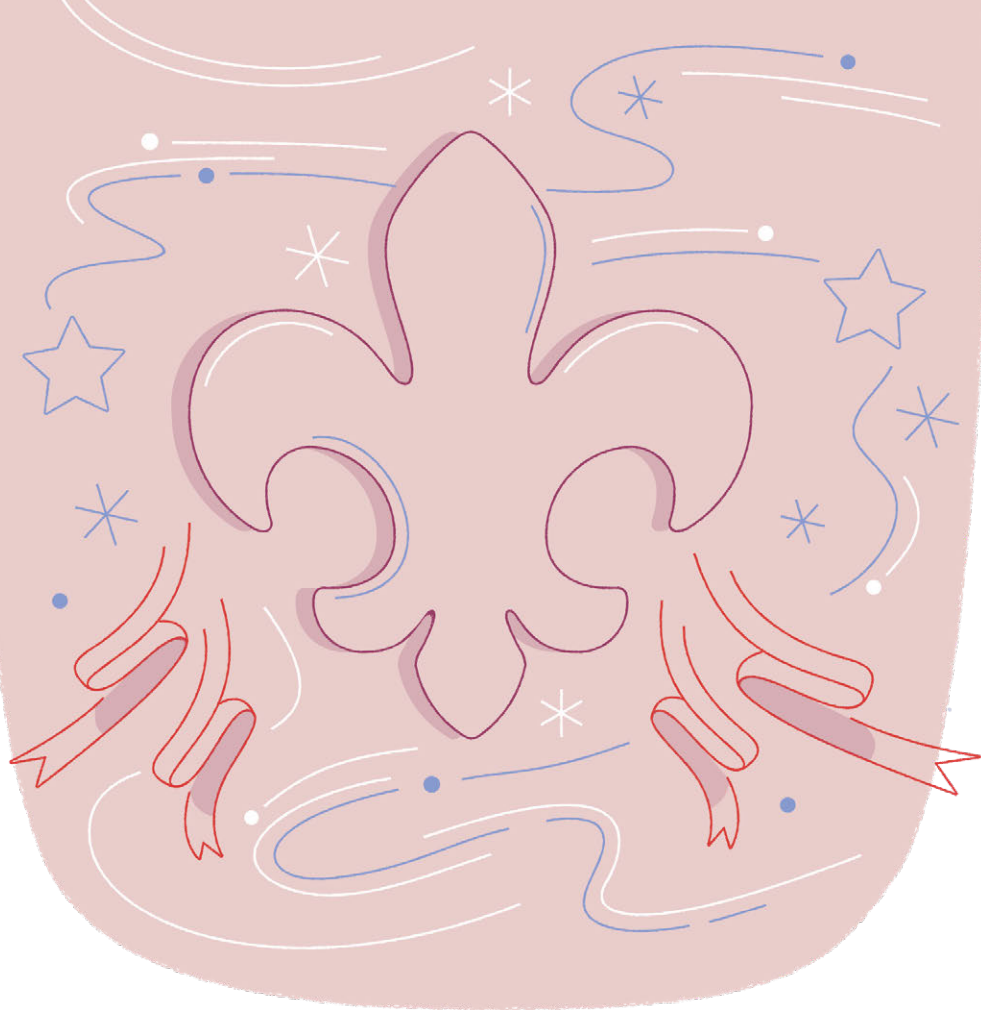
zajímavé citáty a myšlenky, které doplňují hlavní text

Odkazy

➔ [jiné místo metodiky, které myšlenku dále rozvíjí, třeba v jiném kontextu](#)

∞ [online zdroj, který se nám osvědčil](#)

📖 [kniha nebo článek, ve které/m můžeš o příslušném tématu nalézt více](#)

Smysl skautské výchovy vlčat a světlušek

Poznejte smysl skautské výchovy vlčat, světlušek
a žabiček a co jim přináší do života.

Výchovná kategorie vlčat a světlušek patří neodmyslitelně ke skautingu po celém světě. Proč vlastně vznikla a jaký je smysl její výchovy?

Vznik skautingu

Skauting se po svém vzniku v roce 1907 brzy rozšířil téměř do celého světa. Není proto divu, že i mladší děti chtěly zažívat podobná dobrodružství jako jejich starší kamarádi. Skautská výchova podle Baden-Powella byla určena pro chlapce a později i pro dívky od 12 let. Ovšem postupně značně stoupal zájem i u dětí mladšího školního věku. Již **kolem roku 1914** se začal oficiálně formovat **program pro mladší kluky a holky**. V Anglii se od roku 1914 formovaly první skupiny mladších holek, kterým se říkalo Rosebuds (Růžová poupátka), od roku 1918 Brownies (Skřítky). Vlčata – v angličtině označovaná jako cubs – dostala svůj oficiální název v roce 1916.

Na rozdíl od vlčat mají mladší skautské dívky ve světě stále různá pojmenování. U nás to jsou světlušky, na Slovensku včelky, ve Velké Británii brownies – skřítky. Podobné pojmenování se uchytilo na několik desetiletí i u nás – šotci. Ke změně došlo v roce 1939 přejmenováním na světlušky.

Vodáci používají místo světlušek označení žabičky od roku 1970. Vlčata u vodních oddílů jsou vodními vlčaty.

u Václav Nosek: Historie vlčat a světlušek v datech, Strojopis.

Skautská výchovná metoda

Skautská výchovná metoda je platná i pro věkovou kategorii vlčat a světlušek a podle toho je s ní třeba zacházet. Vlčáctví a světlušáctví zahrnuje: **program osobního růstu** (stezky, cestičky, plavby, odborky – vlčci a světlýlka, závody...), **budování kladného vztahu k přírodě a její poznávání**, **ideu** (slib, zákon, heslo a denní příkaz), praktické **učení se zkušeností** na schůzkách, výpravách, táborech. Velkou roli hraje využití **symbolických rámců** – příběhů, které jsou hnacím motorem této výchovné kategorie. Vlčata a světlušky/žabičky prožívají dobrodružství ve svých rojích a smečkách, které jsou rozdělené na menší skupiny – šestky (**družinový systém**). V ideálním případě má každá šestka svého vedoucího – **dospělého průvodce** – po rodičích a učitelích další dospělý (nebo dospívající), který s dětmi tráví hodně času, hraje si s nimi a pomáhá jim. Každé vlče, každá světluška i žabička jsou již dost velké na to, aby mohly ovlivňovat své okolí a **zapojit se do společnosti** svými skutky, například udržováním svého okolí. Všechny uvedené výchovné metody je třeba v programu upravit přiměřeně věku kluků a holek.

Výchova ke skautingu

Pamatujme na to, že vlčata, světlušky a žabičky jsou zatím opravdu dětmi: neustále a rády si hrají a chtějí prožívat dobrodružství z pohádek a příběhů. Chtějí si hrát a chtějí všechno poznat. Skautské prostředí tyto potřeby reflektuje a nabízí jim atraktivní a přitom smysluplný program.

Klíčové pro tuto výchovnou kategorii jsou **příběh a hra**. Tyto silné nástroje nám umožňují naučit je něco nového, otevírat těžká témata, plnit úkoly ze stezek a připravovat je na (nejen) skautský věk. A tak pomocí vhodného příběhu a her mohou bezpečně poznávat svět, ve kterém žijí.

SKAUTSKÁ VÝCHOVNÁ METODA

- ☐ Jak používáme skautskou výchovnou metodu u nás v roji/smečce?
- ☐ Je nějaký prvek, který potřebuje posílit?
- ☐ Co je smyslem výchovy u nás v roji a smečce?

Věk vlčat, světlušek a žabiček

Pochopte, co potřebují vlčata, světlušky a žabičky, aby se cítily bezpečně a mohly se rozvíjet.

Světlušky, vlčata a žabičky jsou holky a kluci ve věku 7–11 let a chodí přibližně do 2.–4. třídy základní školy. Tento věk je charakteristický hledáním kamarádů, hraním si a bohatou fantazií, kterou zapojují do her i prožívání. Spolupracovat se teprve učí. Rychle se unaví, ale také rychle regenerují. To vše je potřeba reflektovat při přípravě programu pro tuto věkovou kategorii, a to jak po fyzické, tak po psychické stránce, aby prostředí smeček/rojů bylo bezpečným místem, kde se mohou rozvíjet.

Vývojové charakteristiky vlčat, světlušek a žabiček

V tomto věku **dochází k dalšímu zdokonalování** motorických schopností, hrubá motorika se v tomto období vyvíjí (házení, skákání, jízda na kole). Stejně tak se vyvíjí jemná motorika, která je zatím méně přesná (psaní, střihání). Dítě v tomto věku začíná být schopno se orientovat v čase, prostoru a zdokonaluje se ostrost všech jeho smyslů. Myšlení je zpočátku konkrétní, ale rozvíjí se už i logické myšlení. Znamená to, že kluci a holky nejsou schopny řešit zadané ryze abstraktní úkoly. Avšak na konci vlčáckého/světlušáckého věku se začíná rozvíjet rovněž abstraktní myšlení. Také bychom měli myslet na to, že v tomto věku se kluci a holky **stále učí nápodobou**, proto jako vedoucí musíme jít příkladem a dodržovat pravidla a hodnoty, které se je snažíme naučit. Pro vlčata a světlušky jsou jejich vedoucí přirozenou autoritou a vzorem.

Motivace

Dnešní děti jsou neustále hodnoceny (hlavně ve škole, ale i doma), proto jejich hnacím motorem bývá úspěch a hodnocení. Jenže **každé dítě je jiné** a vyniká v jiných dovednostech, takže je důležité při programu myslet na složení smečky/roje a šestek, aby všechny děti mohly prožít úspěch, ale i neúspěch, ve vyváženém poměru a v bezpečném prostředí se naučily zvládat obě tyto situace. Mysleme také na to, že vlčata, světlušky a žabičky v tomto věku hodnotí svůj úspěch či neúspěch na základě vnějšího ohodnocení, což pro nás znamená, že jim musíme předávat zpětnou vazbu jasně a srozumitelně.

Chování ve skupině

Vlčata a světlušky okolo 9 let začínají pociťovat potřebu začlenit se do skupiny. Při výběru kamarádů upřednostňují vrstevníky, kteří se jim podobají nebo se od nich výrazně neliší. Od tohoto věku také začínají nabývat schopnosti empatie – dokáží se vcítit do pozice druhého člověka a na základě toho reagovat.

Fantazie

Tento věk se vyznačuje bohatou představivostí. Děti rády utíkají do vlastních světů a představ. Proto je více než vhodné do programu zapojovat symbolické rámce, díky kterým je můžeme lépe motivovat k činnosti. Přirozeně, zábavně a hravě pomocí symbolických rámců rozvíjíme jejich dovednosti, schopnosti a znalosti.

Vliv okolí

Každého z nás ovlivňuje naše okolí, u malých dětí tomu není jinak. Je potřeba si uvědomit, že chování dětí ve smečce/roji může být ovlivněno tím, co se jim ten den stalo ve škole, jakou mají současnou situaci doma v rodině a podobně. Proto budme vnímaví a pokud vidíme, že děti jsou jinak psychicky rozpoložené, tak klidně změňme program nebo náš přístup k nim a mluvíme o tom s nimi.

Pozornost

Během vlčáckého a světlušáckého věku se doba, po kterou dítě udrží pozornost, prodlužuje. V 6 až 7 letech se dítě vydrží aktivně soustředit asi 10–12 minut, v 8 až 9 letech 15–20 minut a v 10 až 12 letech 20–30 minut. Dobu koncentrace ale ovlivňuje vykonávaná činnost, motivace a zájmy dítěte.

Pro věk vlčat a světlušek je dále typický **strach** ze tmy a samoty. Při přípravě programu bychom na to měli myslet a na děti klást v tomto ohledu postupné nároky. Je vhodné připravovat programy ve tmě nejprve ve známém prostředí, které děti dobře znají za světla, a až později v méně známém prostředí. Děti, které mají strach ze samoty, můžeme nechat dělat aktivity ve dvojicích. Se strachem ze samoty souvisí i stesk, který se projevuje hlavně na vícedenních výletech nebo táborech.

TIPY, JAK BOJOVAT SE STESKEM

- ∞ Roverský kmen červen 2016 – Když se na táboře nedaří¹
- ∞ Světýlko červen 2021 – Táboroví bubáci²
- ∞ Světýlko červen 2022 – Stýskání³

Fyzické možnosti vlčat, světlušek a žabiček

Ve věku vlčat, světlušek a žabiček samozřejmě dochází k fyzickému vývoji. Děti rostou, mění se jim kosterní a svalová soustava, zdokonaluje se vnímání všemi smysly. Proto je potřeba při přípravě programů myslet i na jejich fyzický vývoj.

Na co nezapomenout

Nutnost spánku. Děti ve věku vlčat, světlušek a žabiček by měly spát 9–11 hodin denně. Na to musíme myslet hlavně při přípravě vícedenních akcí nebo táborů.

Délka chůze. Záleží i na tréninku dětí, jak často chodí a jak velké vzdálenosti. Maximální doporučené zatížení u dětí, které s pěší turistikou začínají, jsou: pro věk 6–7 let až 7 km, pro věk 8–9 let až 8 km, pro věk 10–11 let až 10 km. Pokud máme zkušené chodce, můžeme 1–2 km přidat. Důležité je nezapomenout na dostatečné množství přestávek, které umožní dětem odpočinek od – pro ně – jednotvárného pohybu. Při plánování výletu je také potřeba myslet na rychlost chůze: děti v tomto věku chodí rychlostí 2,5–3,5 km/hod.

Zátěž. Podobně je potřeba myslet na hmotnost batohu, které si děti na výlet nesou. Menší děti by měly nosit pouze malý batůžek s nutnými potřebami na krátký výlet. Pokud při přípravě programu pro vlčata, světlušky a žabičky budeme brát v potaz jejich vývoj, zvládneme pro ně připravit vhodný program. Tento přístup je zárukou, že kluky a holky budeme adekvátně rozvíjet a zároveň nebudeme vykrádat program pro vyšší věkovou kategorii.

SPECIFIKA SVĚTLUŠEK A VLČAT

- ☐ Co považuji za výhody věkové kategorie vlčata a světlušky?
- ☐ Na co si u této kategorie mám dát pozor?
- ☐ Respektujeme v roji/smečce specifika této kategorie?

Symbolický rámec vlčat a světlušek

Prozkoumejte svět příběhů, symbolů a rituálů,
které dětem otevírají dveře k dobrodružství.

Symbolický rámec je důležitým prvkem skautské výchovné metody. Skauting používá příběhů, symbolů a vzorů, které jsou pro mladé lidi a děti přitažlivé, inspirativní a obohacující. Tím jim přibližuje hodnoty, z nichž skauting vychází.

Symbolický rámec pro věkovou kategorii vlčat a světlušek má mimořádný význam vzhledem k tomu, že tento věk, tedy stále ještě věk pohádek a příběhů, doslova vybízí symbolický rámec silně využívat, protože je to přirozený nástroj, který je této věkové kategorii blízký a na nějž jsou světlušky a vlčata zvyklé. Symbolický rámec se objevuje jak v krátkodobém využití (například legenda hry, táborová hra...), tak v dlouhodobém fungování smeček/rojů (rituály, názvosloví...).

Symbolický rámec vlčat

Pojmenování „vlčata“ pro mladší chlapce, kteří se chtějí stát skauty, ale ještě na to nemají věk, vychází z příběhu Knih džunglí. Hlavní hrdina, lidské mládě, Mauglí zde žije ve vlčí smečce až do dospělosti, kdy se stane pánem džungle – dospělým vlkem.

Pojmenování „vlčata“ se rovněž vztahuje k domorodým kmenům amerického dalekého západu nebo Jižní Afriky.

” ROBERT BADEN-POWELL: VLČE, SKAUT, ROVER

Malým chlapcům, kterým ještě není tolik let, aby mohli vstoupit ke skautům, se říká vlčata. Proč? Skauti jsou „staří vlci“, a tak se jejich malým kamarádům říká vlčata. Na prériích Dalekého Západu žili Indiáni, kteří byli národem skautů. Každý muž z kmene byl dobrý zvěd-skaut. A ti ze všech nejlepší dostali čestnou přezdívku Vlk. Byli mezi nimi Šedý vlk, Černý vlk, Rudý vlk, Hubený vlk a další. Dostat jméno Vlk bylo vcelku poctou a patřilo jen opravdu dobrému zvědovi. Kdybyste se vydali napříč světem Jižní Afriky, zjistili byste, že ačkoli tam žijí úplně odlišní lidé, jsou to také dobří skauti a stopaři. Nejlepším z nich říkali Vlci.

Nejlepší z kmenů Jižní Afriky byli Zuluové a jejich příbuzní Matabelové, Swaziové a Masajové. Každý z nich byl dobrý bojovník a zvěd, protože se všechno potřebné naučili už v chlapeckém věku. Když se muži vydali na válečnou stezku, šli s nimi vždycky i chlapci z jejich kmene a nesli bojovníkům rohože na spaní a jídlo.

Sami neválčili, bitvám přihlíželi jen z dálky a učili se, jak si mají počínat, až přijde jejich čas. Nejlepším chlapcům se říkalo vlčata. Byli to budoucí Vlci – zvědové kmene.

■ [Robert Baden-Powell: Vlče, skaut, rover. Skauting 1993.](#)

Původní příběh a jeho úpravy

Symbolickým rámcem určeným pro vlčata je **příběh Mauglího z Knih džunglí** I. a II. od anglického spisovatele Rudyarda Kiplinga. Tyto dvě knihy (The Jungle Book a The Second Jungle Book) z počátku 20. století zachycují dobrodružství lidského mláděte ve vlčí smečce. Obsahují i několik dalších příběhů, které nejsou s hlavní dějovou linií ničím svázány a tvoří tak samostatné povídky.

Symbolický rámec vlčat je ve stezce vlčat využit především jako příběh, který provází vlče od prvního do třetího stupně stezky. Pro potřeby stezky doznal příběh Mauglího několika změn tak, aby odpovídal potřebám jednotlivých stupňů stezky: V 1. stupni, nazvaném Mauglí mezi vlky, žije Mauglí nejprve jen ve své smečce, kde se učí zákonu, lovu a seznamuje se s brášky ve smečce. Když dospěje a všemu se naučí, otevírá se mu celá džungle (Mauglí v džungli – 2. stupeň stezky), kterou může poznat a již si může svými schopnostmi i podmanit. Ve chvíli, kdy mu džungle začne být malá, pozná, že jeho místo je mezi jeho druhem – mezi lidmi (Mauglí v lidské vesnici – 3. stupeň stezky). Uspořádání příběhů Knih džunglí ve stezce se místy liší od originálu.

■ **Rudyard Kipling: *Knihy džunglí*, např. Albatros 2010.**

Symbolický rámec vlčat a světlušek

Symboly vlčat

Totemová hůl

Totemová hůl je **vrcholovým symbolem** smečky, která se o ni dobře stará. Je symbolem, jenž odráží život jednotlivých vlčat smečky, ale také její jednotu. Smečku představuje navenek. V klubovně má své čestné místo a na táboře stojí v sousedství stožáru se státní vlajkou. Být strážcem hole je pro vlče poctou. Jedině strážce může nést totemovou hůl, kterou musí opatrovat. Výměna strážců může probíhat následovně: celá smečka stojí v kruhu a dosavadní strážce se postaví doprostřed i s holí. Vůdce může pronést pár slov, například o tom, jak a proč zvolil dalšího strážce, a následně řekne jeho jméno či přezdívku. Nový strážce vstoupí doprostřed kruhu a převezme hůl.

Totemová hůl je také zprávou o životě vlčácké smečky. Na totem si každé vlče zavěsí **svoji stuhu** v barvě své šestky s vyšitým jménem, přezdívkou a datem vstupu do smečky. Později se na stuhu doplňuje datum složení slibu i odchodu ze smečky. Může na nich být vidět hodnost vlčete vyšitím písmene „V“ nebo jeho zdvojení („VV“), jedná se o tzv. „vůdcovská“ věčka, jako je tomu na skautském kroji. Tyto stuhy jsou vyšité žlutě. Na konci stuh mohou být trásně s barvou zvládnutého stupně stezky.

Dále můžeme zavěsit stuhu dle barvy vlčků, kdykoliv některé vlče nějakého získá. Na totemovou hůl můžeme rovněž zavěsit i památeční stuhy darované jinou smečkou nebo získané v soutěžích. Jelikož se stuhy hromadí, je vhodné je po několika letech sundat a zavěsit na čestné místo v klubovně.

JAK MŮŽE TOTEMOVÁ HŮL VYPADAT?

Vlčí hlava nebo i celá silueta sedícího vlka, moudrého Akély, je vyřezána z národního stromu – lípy. Pod touto řezbou je podstavec ve tvaru kruhu, který má po obvodu kroužky, poutka nebo dírky k zavěšení stuh vlčat. Kruh znázorňuje pospolitost smečky, která drží vždy při sobě, a také stejnou důležitost a hodnotu všech členů smečky. Tyč totemové hole může být z lísky (symbolicky navazuje na skautský program – lísková hůl bývala součástí skautského kroje), případně z jasanu. Totem je vhodné správně ošetřit, třeba včelím voskem. Výška hole i s řezbou může být přibližně 150 cm.

Pozdrav Dobrý lov!

Vlčácký pozdrav vychází ze symbolického rámce, kde si vlci ze smečky přáli dobrý lov. Lov v případě vlčat **představuje snahu plnit dobré skutky** nebo se snažit být lepší dnes než včera.

Poradní skála

Tou největší událostí smečky je setkání zvané Poradní skála. Koná se obvykle jen párkrát do roka, a to zpravidla na tradičním místě, někdy velmi skrytým lidem mimo smečku. **Poradní skála je rituál**, který může být zahájen Velkým vytím, odrecitováním Noční písně džungle z Knih džunglí nebo jiným obdobným způsobem. Mezi nejčastější události, které se na Poradní skále dějí, je přijímání nováčků, slibový rituál, předávání nášivek stupňů stezky nebo odborek – vlčků, předávání různých ocenění a zkoušek a také loučení s vlčaty, která odcházejí do skautských družin. Více se o Poradní skále a jednotlivých částech můžete dočíst v pracovním listu pro vedoucí.

∞ [Pracovní list pro vedoucí k Poradní skále](#)⁴

∞ [Programový blok na téma Chystám program k symbolickému rámci](#)⁵

Symbolický rámec světlušek

V době vzniku skautingu u nás se nejmladším členkám postupně začalo říkat šotci. Od roku 1939 se začal využívat příběh Broučci od Jana Karafiáta a název světlušky. Světlušky jsou **nositelkami světla a dobra**. Tato symbolika jim zůstala dodnes, i když došlo ke změně příběhu, který více odpovídá současným dětem.

Symbolický rámec světlušek se odkazuje na **příběh Kouzelná lucerna** od Radka Kučery, který v 90. letech 20. století vycházel ve skautských časopisech. Kateřina Kováčová se při psaní nového příběhu Kouzelné lucerny inspirovala hlavním motivem toho původního: Lucinka přijede k dědečkovi do mlýna na prázdniny, kde najde lucernu, díky níž se může večer stát světluškou a prožívat tak se světluškami mnoho dobrodružství. Autorka zároveň své vyprávění obohatila o nové postavy a zážitky. Hlavním motivem celého příběhu je světlo, které Lucinka nese. Od toho se odvíjí dobrodružství s tvory z jeskyně a na významu nabývá symbol rozsvícené lucerny. V 1. stupni stezky přijíždí Lucinka na prázdniny k dědečkovi a ten jí vypráví o své babičce, která měla kouzelnou lucernu. Lucinka se ji rozhodne najít. To se jí povede, promění se ve světlušku a zažívá spolu s dalšími světluškami dobrodružství. Bohužel tvorové z jeskyně se její lucerny bojí a rozhodnou se ji shodit ze skály. Světlušky ji naštěstí zachrání. Před odjezdem od nich dostane Hvězdnou lucernu, v níž jsou všechny věci, které se zatím jako světluška naučila. Po roce se

Lucinka zase vrací k dědečkovi (2. stupeň stezky). Jako světluška zažívá příběh tentokrát s Bludičkou a zmijí Jedmilou. Dokonce zabloudí s Honzíkem do jeskyně, což si tvorové nenechají líbit. Lucinka a Honzík naštěstí utečou. Ve 3. stupni stezky po návratu k dědečkovi Lucinka objeví palouček úplně prázdný, protože tvorové všechny vyhnali. Jeskynní tvorové světlušky zajmou a při jejich osvobození Lucinka rozsvítí lucernu. Tvorové tak poznají, že jim světlo neublíží. Společně pak oslaví, jak to dopadlo. S příběhem se můžete seznámit buď v komiksové podobě ve stezce nebo v knižní podobě – ta je k dispozici v tištěné verzi s ilustracemi nebo v elektronické podobě čistého textu.

▣ [Kateřina Kováčová: O Lucince a kouzelné lucerně, Junák 2011.](#)

Symboly světlušek a roje

Lucerničky

Důležitým symbolem je **lucerna**. Výroba nebo získání lucerny mohou být pěknou tradicí po příchodu nováčka, dále se dá velice efektně využít při rojových rituálech. Na schůzce si každá světluška může vyrobit svou vlastní lucerničku, kterou pak může použít na schůzkách a táborech.

Rojová hůl

Rojová **hůl je významným předmětem** a měla by být v úctě, neměla by se často vynášet z klubovny (jen při významných situacích, například slib aj.). Nést rojovou hůl třeba na nástup by měla být pocta. Světlušky by se o to měly střídat nebo by měla být určena strážkyně hole, která ji má na starost, a nikdo kromě ní na ni nesmí bez požádání sáhnout. Strážkyně je určena například podle nějakého dobrého skutku, zlepšení se atd., nicméně vždy by mělo být jasné, proč ji smí mít ta nebo ona světluška. Každá světluška by měla mít šanci stát se aspoň jednou strážkyní hole. Jsou používané **dva typy holí** – jedna má na hlavici umístěn znak světlušek a druhá lucerničku. Pod hlavicí jsou umístěny stužky světlušek, které prošly rojem, s uvedením jejich základních údajů (např. přezdívka, rok vstupu a rok přestupu). Znak světlušek a lucernička na hlavici hole světluškám připomíná, proč vlastně světluškami jsou a že mají svítit, stužky pak připomínají, že v roji a hnutí nejsou samy, že jsou všechny v jednom kruhu společně.

Pozdrav Dobře sviť!

Tento pozdrav **připomíná světluškám**, že mají svítit, tedy že mají pečovat o své světýlko, aby bylo jasné a čisté (aby nepohaslo jako světýlko Vějičky nebo aby ho svým chováním úplně neudusily jako tvorové z jeskyně). Také jim připomíná, že

mají svítit jiným lidem a tvorům, tzn. nemyslet jen na sebe, ale rozsvěcet světýlka i v ostatních (podobně jako Lucinka v jeskyni) a nezapomínat na dobré skutky. Tento pozdrav můžeme použít při běžné činnosti roje, kdy např. nahradíme běžné „ahoj“ na konci schůzky pozdravem a přáním „Dobře svít“, aby si světlušky i při odchodu uvědomily, že mají svítit.

Sněm a Velké svícení

Jednou z **největších událostí roje** je Velké svícení, které se obvykle koná jen párkrát do roka. Jedná se o rituál, jenž může být zahájen Sněmem, během kterého mohou proběhnout sliby, přestupy z věkové kategorie světlušek ke skautkám atd. Více se o sněmu a Velkém svícení můžeme dočíst v pracovním listu pro vedoucí.

∞ [Pracovní list pro vedoucí k Velkému svícení](#)⁶

∞ [Programový blok na téma Chystám program k symbolickému rámcu](#)⁷

Symbolický rámeček vlčat a světlušek

Příběh v Plavbách pro vodní vlčata a žabičky

Příběh Čolka a Žabky

Proč třetí varianta stezky? Vzhledem k silné roli symbolického rámce ve výchovném programu vlčat a světlušek nastala při jeho rozvoji potřeba vytvořit takovou verzi stezek, která bude použitelná pro vodní skauty a skautky či takové oddíly, které z jakéhokoli důvodu nechtějí pracovat se základními symbolickými rámci Knihy džunglí a Kouzelné lucerny.

Symbolickým rámcem Plaveb jsou **příběhy sourozenců Čolka a Žabky**, jejichž rodiče se rozhodli děti svěřit jejich dědečkovi, zasloužilému námořnímu kapitánovi. Děda žije na chalupě v české vesnici, ale vlastní jachtu Diamond kotví v italském přístavu Bari. Když svá vnoučata u rybníka za chalupou připraví v nezbytných znalostech a dovednostech, vezme je s sebou na Diamond, aby s jeho stálou posádkou postupně absolvovala plavby Středozemním mořem, Atlantským oceánem a konečně i Tichým a Indickým oceánem. Tyto plavby se konají postupně vždy o prázdninách, takže je v nich přirozeně zakomponován časový a věkový posun mezi jednotlivými stupni.

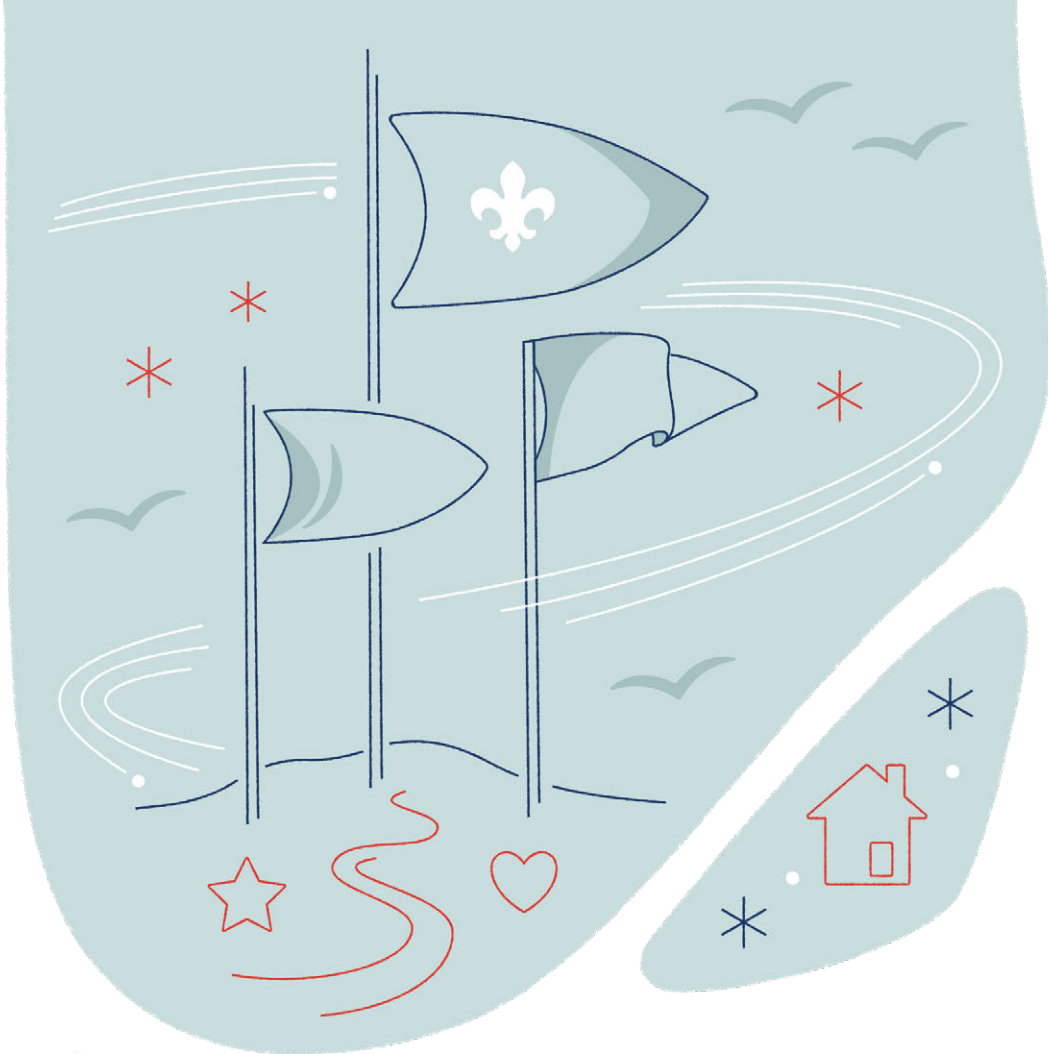
Ve spolupráci s Hlavním kapitanátem vodních skautů tedy došlo k zúročení zkušeností mnoha vodáckých oddílů s výchovou nejmladších při hře na námořníky a vedle stezky vlčat a cestičky světlušek tak vznikly plavby vodních vlčat a žabiček. Vnitřní struktura plaveb je shodná se stezkou vlčat a cestičkou světlušek, plavby obsahují navíc pouze několik aktivit určených pouze vodním vlčatům a žabičkám.

■ [Vladimír Cvrček: Čolek a Žabka: Troje prázdniny na moři, Junák 2013.](#)

SYMBOLICKÝ RÁMEC

- ☐ Jak zapojujeme příběhy u nás v roji a smečce?
- ☐ Jak bychom mohli symbolický rámeček u nás posílit?

Oddíl, roj, smečka

Inspirujte se různými možnostmi, jak vést oddíly a budovat pevné společenství.

V této kapitole se podíváme na střípky témat souvisejících s fungováním oddílů, smeček a rojů z pohledu mladších a starších členů. Jedná se spíše o nástin důležitých aspektů, které popsane do hloubky najdete v dalších materiálech.

Uspořádání oddílů, rojů a smeček

V rámci organizace Junák – český skaut existuje několik variant, jak jsou smečky/roje a oddíly poskládány a kdo je jejich členem/členkou. **Není žádné univerzální řešení**, jak by to mělo vypadat. To, jaké je složení smečky/roje (používáno jako souhrnné označení pro všechny možnosti), však může ovlivňovat jejich fungování, nese s sebou různé výhody a nevýhody a také potíže a výzvy.

Obvyklé varianty složení oddílů, s ohledem na věk a pohlaví, v Junáku – českém skautu jsou:

- holky **nebo** kluci ve věku 7–11 let,
- holky **a** kluci ve věku 7–11 let,
- holky **nebo** kluci propojení v rámci různých věkových kategoriích (od benjamínků po rovery a rangers),
- holky **a** kluci propojení v rámci různých věkových kategoriích (od benjamínků po rovery a rangers).

Oddíly mohou být různě zaměřené (například vodácké oddíly nebo oddíly s rozšířenou duchovní výchovou).

Mladší členové

Nováčci

Nováčci tvoří důležitou skupinu, která přichází na začátku skautského roku, ale děti se mohou přidat i v jeho průběhu:

- Mohou přicházet ze **skupiny benjamínků**. V takovém případě se zapojení kluků a holek do smečky/roje můžeme věnovat už v předchozích měsících. Při přecházení kluků a holek mezi věkovými kategoriemi také těžíme z výhody, že oni a jejich rodiče znají prostředí skautské organizace a vědí, co od skautingu očekávat.
- Další skupinou nováčků jsou **kluci a holky, kteří přicházejí do organizace úplně nově**. Často to bývají kamarádi či příbuzní členů smečky/roje, ale mohou to být děti, které nemají na smečku/roj žádné vazby.

S rodiči nováčků (úplných nováčků, ale i od benjamínků) je vhodné si domluvit společnou schůzku, na které smečku/roj představíme a řekneme základní informace (akce, omlouvání, kontakty...). [Jak uspořádat nábor nováčků⁸](#)

Musíme přijmout do smečky/roje každé dítě?

Vedoucí má mít **právo zvážit**, zda daného nováčka přijme, či nikoliv. A to srozumitelně a citlivě zároveň, rovným způsobem a po diskusi s rodiči. Vedoucí nemusejí mít na specifické potřeby některých holek a kluků sílu, což může vést k jejich vyhoření a také k úbytku jiných členů a členek. V takovém případě si můžeme s rodiči dohodnout třeba nějaký čas na zkoušku. Pokud zvažujeme přijetí dítěte se specifickými potřebami do smečky/roje, tak se můžeme mimo jiné opřít o tyto [metodické materiály⁹](#).

V případě, že některého zájemce o členství nejsme schopni přijmout (ať už z kapacitních nebo jiných důvodů) k nám do smečky/roje, můžeme rodičům doporučit jiný oddíl v okolí nebo zařadit kluky a holky na čekací listinu a nabídnout jim členství v případě, že se místo uvolní.

Jak zapojit nováčky do smečky/roje

Na začátku roku je potřeba všechny členy smečky/roje připravit na **příchod nových členů a členek**. Mimo jiné je potřeba se zamyslet nad dynamikou šestky a jak do nich nové členy rozdělit. Šestky ve smečkách/rojích mají různé složení (více viz kapitola [Systém šestek](#)), podle nějž do nich nováčky řadíme a volíme

vhodný způsob zapojení (např. samostatná šestka nováčků, nováčci rozdělení do stávajících šestek).

Pro nováčky je **na začátku důležité**, aby poznali pro ně nové prostředí: seznámili se s pravidly, s klubovnou atp. A hlavně, aby se seznámili s ostatními členy. Na začátek je vhodné, aby se na schůzkách vedoucí moc nestřídali a kluci a holky měli jasno, kdo je vede. V úvodu roku do programu zařazujeme více seznamovacích her a zejména her na jména.

S tím, jaká témata do programu zařadit, nám pomáhá stezka – část Nováček (více viz kapitola [Výchovné nástroje](#)).

Vhodné je **program pro nováčky neoddělovat** od programu pro ostatní děti. Lépe je hry a aktivity zažívat společně v celé šestce. Nováčci se tak rychleji zapojí do skupiny, zkušenější vlčata a světlušky pomohou a brzy pak nebude poznat, kdo přišel teprve v září.

RITUÁL K PŘIJÍMÁNÍ NOVÁČKŮ

Pro přijetí do smečky/roje je dobré mít i rituál přijetí do smečky/roje, kterým projdou všichni nováčci, obvykle do tří měsíců od vstupu. Rituál může proběhnout na schůzce nebo na výpravě, podle symbolického rámce můžeme zvolit vhodný příběh a místo. Nováčci mohou jít nějakou krátkou trasu (všichni společně), během ní se čtou krátké úryvky z příběhu a mohou následovat drobné hry nebo vzpomínky na to, co už v šestce zažili. Na konci cesty (na paloučku, v lese, u skály, u ohně...) čeká velká světluška nebo akéla a ostatní kluci a holky. Ti přivítají nováčky, kteří si pak jednotlivě chodí pověsit stužku na rojovou/totemovou hůl a získají žlutý šátek. Světlušky si pak mohou najít své lucerničky, případně si děti mohou najít své stezky a cestičky. Vše zakončíme společným pokřikem.

Přestupy mezi věkovými kategoriemi

Věkové rozložení smečky/roje by mělo být pokud možno rovnoměrné, abychom v raných ročnících měli podobný počet vlčat a světlušek. Tak zajistíme, že má smečka/roj velikost, kterou jako vedoucí jsme schopni vést; smečka/roj se postupně obnovuje. S navazujícími oddíly (nebo družinami, pokud se jedná o společný oddíl) bychom tak měli mít domluvený počet kluků a holek, které mohou přijmout. O přestupu mezi skauty a skautky je s vlčaty a světluškami potřeba mluvit nejpoz-

ději v druhé polovině školního roku. Aby byl **přestup** pro kluky a holky snazší, je dobré mít nastavenou spolupráci tak, aby se napříč navazujícími oddíly znali například ze společných akcí.

∞ [RAICHLOVÁ, Denisa – Motla a NEDBALOVÁ, Žofie – Žika. Přestupy u věkových kategorií. Skauting. 2016, roč. 54, č. duben, s. 22–24.](#)¹⁰

Starší členové – oddílová rada

Vedoucí ve smečce/roji

Kromě mladších členů tvoří smečku/roj také vedoucí. Patří mezi ně vedoucí smečky/roje, jeho/její zástupce, vedoucí šestek a další vedoucí, kteří pomáhají s programem. Se všemi je potřeba mít vyjasněné, jak v danou chvíli vidí své působení u smečky/roje.

Před začátkem skautského roku potřebujeme **mít jasno, kolik vedoucích** je třeba na zabezpečení činnosti smečky/roje a dětí, které v ní/něm máme. Společně si řekneme, jak to vidíme v následujících měsících, zda všichni chceme být v následujícím roce aktivní a jak moc, kolik času tomu chceme věnovat – schůzky, výlety, výpravy a podobně. A taky zda nepotřebujeme do vedení někoho přibrat. Tuto diskusi je dobré během roku opakovat a všem členům umožnit si aktivitu snížit, od smečky/roje odejít nebo se naopak více zapojit. Také je potřeba se pravidelně bavit o tom, jak vidíme své působení v dlouhodobém horizontu, a to i s ohledem

na plány v osobních životech. Tyto rozhovory nám pomohou plánovat předávání rolí v rámci smečky/roje a nástupnictví.

Ujasnit si **náplň práce**, domluvit poskytovanou podporu a rozdělit si odpovědnost může pomoci ∞ [Dobrovolnická dohoda](#)¹¹.

Přírozenou součástí života smečky/roje je, že do ní/něj přicházejí noví vedoucí a jiní z něho mohou odcházet. Je potřeba na to myslet a jednotlivým členům vedení věnovat pozornost podobně jako holkám a klukům, kterým vedoucí věnují svůj čas.

Kde hledat nové vedoucí?

Z řad starších skautů a skautek / roverů a rangers. Tak jako s oddíly skautů a skautek spolupracujeme na přestupu kluků a holek, je vhodné se společně domluvit i na návratu odrostlých členů zpět do smečky/roje jako vedoucích. Mohou nám v tom pomoci společné akce, aby nedošlo k odcizení členů, ale i pomoc na schůzkách. Při plánování zapojení starších skautů a skautek do přípravy je potřeba myslet jak na jejich preference (na co se cítí, co je jim blízké), tak na to, aby zůstalo dost pomocných sil i u ostatních oddílů. Pokud funguje roverský kmen, může nám být v tomto velmi nápomocný.

∞ [TESAŘ, Jakub. Rovering: putování ke skautské dospělosti. Praha: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2023. Především kapitola: Vztah kmene a dalších oddílů.](#)¹²

Z řad bývalých (méně aktivních) členů. Je dobré udržovat kontakt s bývalými členy a členkami smečky/roje a střediska a zvát je na akce či tábor. Jejich životní situace se mění a v budoucnu se mohou ke smečce/roji vrátit. Stejně tak může někdo odejít ve skautském věku, ale v roverském věku by se rád vrátil. Vždy je dobré mít otevřené dveře i pro tuto možnost a čas od času oslovit i tyto členy.

Z řad rodičů. Pokud neprošli skautskou výchovou, je vhodné se jim věnovat nad rámec obvyklé práce a spolupráce s vedoucími.

Z řad ostatních známých. Například kamarád/kamarádka ze školy, někdo, s kým se potkáme na skautském kurzu... Nové vedoucí můžeme najít různě, je třeba mít oči otevřené. Tato skupina nových vedoucích vyžaduje naši větší pozornost v oblasti porozumění chodu smečky/roje a v oblasti metodiky.

Ohledně tipů, jak oslovit rodiče nebo bývalé členy a jak je zapojit do smečky/roje, doporučujeme ∞ [metodiku Dospělí vítání](#)¹³.

Práce s oddílovou radou

Všichni svou činnost u smečky/roje vykonáváme dobrovolně a ve svém volném čase, proto je důležitá motivace oddílové rady a sounáležitost s týmem.

Na co myslet při plánování činnosti smečky/roje?

Společné nastavování cílů smečky/roje. Všichni víme, kam směřujeme, a jsme s tím v souladu. Cíle je vždy dobré mít sepsané a moci se k nim vracet. Tvorbu výchovných cílů můžeme zařadit do programu výjezdu oddílové rady, kde je možné najít dostatek potřebného soustředěného času.

Rozdělení rolí. Práce okolo smečky/roje není jenom o přípravě programu pro mladší členy, ale i o různé administrativě nebo komunikaci s rodiči a dalších činnostech. Některé role můžeme svěřit i méně zkušeným vedoucím, a to podle toho, jaké mají schopnosti a co je baví. Ze začátku to pro zkušené vedoucí znamená aktivní předávání jejich vědomostí, ale do budoucna se to jistě vyplatí. Pro mladší členy rady to přináší získávání zkušeností a respekt nejen ve vlastních očích, ale i v očích jejich vrstevníků.

Můžeme delegovat komunikaci s rodiči, správu webových stránek nebo účtů na sociálních sítích, roli fotografa, toho, kdo píše články a komunikuje s místním zpravodajem nebo dělá kroniku, pokladníka/hospodáře, správu členů (ve skautISu), svolávání porad, tvorbu zápisů, hlídání úkolů... a řadu dalších činností.

Společné akce. Neznamená to jen zajištění chodu smečky/roje. Mysleme na to, že práce pro holky a kluky má přinášet nejen odpovědnost, ale i radost. Proto je důležité zařadit drobné či větší společné aktivity, kdy nebudeme jen plánovat činnost. Můžeme společně vyrazit do kina, na vzdělávací akci, na vodu nebo kamkoliv, kde nás to bude bavit.

Podporovat mladší vedoucí. Při práci s vedoucími myslíme i na jejich podporu. Měli bychom se domluvit, kde a jak budeme sdílet problémy a radosti ohledně vlčat a světlušek a dění ve smečce a roji. Také bychom si měli nastavit systém zpětné vazby; mladší členové ve vedení ocení, když jim zkušenější vedoucí předá konstruktivní zpětnou vazbu. Můžeme například jednou za měsíc přijít na schůzku jako pozorovatelé a po jejím skončení předat poznatky tomu, kdo program vedl. To by se ale nemělo týkat jen mladších členů vedení, taková zpětná vazba je mnohdy cenná i pro zkušené vedoucí.

Mladší vedoucí jsou zároveň i rovery a rangers. Je třeba na to myslet a dát jim prostor a možnost prožít si roverský věk nejen jako vedoucí. Pokud existuje funkční roverský kmen, domluvte se na pravidlech účasti na akcích kmene a smečky/roje tak, aby to vyhovovalo všem stranám. V případě, že kmen neexistuje, je vhodné, aby byla přímo ve smečce/roji možnost aspoň částečného roverského programu.

Vše k roverskému programu (včetně toho, jak skloubit vedení smečky/roje a roverský program) najdete na rovernet.cz¹⁴.

Motivace vedoucích. Kromě toho, že vedoucím dáme příležitost k růstu a budeme vytvářet pohodovou atmosféru v oddílové radě, je potřeba myslet na motivaci vedoucích. Je dobré si jednou za čas s radou sednout a říct si, co je baví, co je jejich hnacím motorem jít do toho dál. Na tom, co od oddílové rady zjistíme, se dá dále stavět.

Někoho může motivovat vyjet na nějaký kurz, někdo se rád věnuje klukům a holkám a odpočine si u toho od jiných aktivit. Zároveň při těchto rozhovorech můžeme zjistit, co koho nebaví a co mu třeba na práci u smečky/roje vadí. To pak můžeme využít pro přerozdělení rolí ve smečce/roji, případně změna konceptu některých činností. V dobrovolnictví je důležité, aby to všem dávalo smysl.

To, co děláme pro smečku/roj, bychom neměli považovat za samozřejmost. Proto se snažme vedoucím děkovat za to, co a jak dělají.

[!\[\]\(991b36aa5bd6fb38a409d6026b7522b3_img.jpg\) RAICHLOVÁ, Denisa – Motla a NEDBALOVÁ, Žofie – Žika. Malý velký vedoucí. Skauting. 2017, roč. 55, č. 3, s. 22–26.](#)¹⁵

PERSONALISTIKA VE SMEČCE/ROJI

- ☐ Jak pracujeme s nováčky?
- ☐ Jaké máme přestupové rituály?
- ☐ Jak podporujeme spolupráci oddílové rady?

System šestek

Zjistěte, proč je malá skupina klíčem k rozvoji odpovědnosti, spolupráce a přátelství.

Jednou z částí skautské výchovné metody je přirozený rozvoj členů pomocí práce v družinách. Ta přináší největší užitek těm, kteří spadají do věkové kategorie skautů a skautek. Skupině vlčat a světlušek říkáme šestka, což vychází z historického vývoje a odráží odlišnost věku vlčat a světlušek od věku skautského. Kolem šestek a později skautských družin je vystavěn celý výchovný program. Družinový systém je již od dob Baden-Powella stále funkční především díky možnosti kluků a holek svobodně a odpovědně spoluutvářet svá dobrodružství.

Proč využívat šestkový systém?

Je pečlivě navržen pro komplexní rozvoj holek a kluků: každý se rozvíjí v rámci malé skupiny a dle svých potřeb, má možnost vyzkoušet si různé role. Má své místo, kde se o něm ví, co ho baví, jak se měl minulý týden a co právě prožívá ve svém životě. Také společné zážitky v malé skupině bývají intenzivnější, vedou k silnějším přátelstvím a vzájemnému poznání. Ve smečce/roji, kde se na schůzce setkává najednou 25 vlčat, se tyto benefity vytrácejí. Rozdělení šestek je trvalé i v dalším skautském roce, změny nastávají pouze při přechodu do vyšší výchovné kategorie. Právě tato důslednost podporuje pospolitost a fungování.

Šestkový systém pro smečky a roje

Definici pojmů šestka, šestník, posádka apod. najdeš v úvodu této publikace, viz ➔ [Jak číst tuto metodiku.](#)

Jaké jsou šestky?

Každá šestka je jiná, protože má jiné vedení, jiná vlčata a jiné světlušky. Základní princip složení a fungování je ale stejný. Mělo by se jednat o stabilní prvek, který udržuje děti v jistotě: „Přicházím jako nováček a vím, že svůj čas ve smečce strávím s touto šestkou.“ Nebo: „Jsem v oddíle několik let, nemohu jet na tábor, ale vím, že v září se potkám ve své šestce se svými kamarádkami.“ Přijetí do šestek provázíme různými rituály.

Identita aneb společenství šestky

- ➔ Mezi symboly šestky patří barva, vlajka, nášivka na kroj, stuha na totemové holi či nástěnka. Barvu lze využít prakticky – maskot v barvě šestky, označení desek na stezky, lístečky či dopisy při hře nebo trička šestky.
- ➔ Každá šestka uplatní zvyky a rituály jako oblíbené činnosti, speciální hry,

rituály na schůzce, které se pravidelně dodržují. Například pokřik zahajuje a ukončuje akci, maskota si předávají členové šestky mezi schůzkami apod.

- Schůzka šestky se koná zpravidla každý týden a trvá 1,5–2 hodiny. Realizace samotných šestkových výprav má jinou dynamiku a umožní vedoucímu přímý výchovný dopad na členy.
- Další tradice a rituály zažívají šestky se svou smečkou či rojem při společných akcích, jako jsou tábor, Poradní skála, Velké svícení, kde důležitou roli hrají akéla či velká světluška (vůdce smečky / vůdkyně roje).

K tématu je zde celá kapitola ➔ [Symbolický rámec vlčat a světlušek](#).

PODPORA SPOLEČENSTVÍ ŠESTKY

Cesta za pokladem, kde vlčata a světlušky najdou trička či cokoliv přínosného v barvě své šestky. Barvu si může zvolit šestka i dle svých preferencí.

RITUÁLY ŠESTKY MEDVÍDAT

Rituál na začátku schůzky: třikrát zabručet, vlajka: lední medvěd, barva: bílá, maskot: plyšový lední medvěd

Medvěda si kluci mezi sebou střídají a každý týden se o něj stará jeden z nich, vozí ho i na výpravy a nesmí chybět na žádné fotce. Pokud třeba někdo na výpravě spadne a odře si koleno, medvěd ho pohladí.

Jak pracovat se šestkami

Zpravidla se jedná o děti ve 2. až 4. třídě (často bývají ve smečkách/rojích i děti v 1., nebo naopak v 5. třídě – u těch je však nutné posoudit vhodnost kompetencí pro vlčata a světlušky, které jsou určeny pro děti od 7 do 11 let). **Dle vývojové psychologie** se děti na prvním stupni přirozeně rozdělují na skupiny dle pohlaví, a proto většinou nemáme šestky koedukované (třeba oproti benjamínkům).

Dělení do šestek je praktické i z hlediska bezpečnosti – v případě výpravy s více šestkami se třeba na nádraží vedoucí soustředí na ohlídání své šestky. Na šestky dělíme kluky a holky při týmové hře nebo táborové službě.

Kdy může být vlče nebo světluška šestníkem/šestnicí?

Volba šestníků a podšestníků vychází především ze samotných členů, kdy si sami zvolí ty nejzkušenější (ne nejstarší) ze svých řad. Po odchodu šestníků do skautských družin nastává nová volba. I zde ale může být variant víc: pokud máme více zkušených členů, může být každý rok šestník/šestnice někdo jiný.

Co když používáme jiné názvy?

V mnoha smečkách/rojích říkají osmiletým vlčatům rádci a šestkám družiny. Toto **chybné pojmenování** je matoucí nejen pro ostatní, kteří používají správnou terminologii, ale především pro vlčata, „rádce“ a „družiny“, neboť chybným označením dochází ke ztrátě kontinuity mezi šestkovým a družinovým systémem, v rámci něhož je kladen důraz na postupný růst a směřování.

Správným užíváním termínů zajistíme jistotu a přehled v tom, co děti čeká, až povyrostou. Cíle šestkového a družinového systému na sebe navazují, jsou plně funkční a připraveny pro všechny, kteří chtějí družinový systém používat. **Využívejme připravené ověřené metody, které stačí pouze správně uchopit.**

Možnosti složení šestek dle věku

VĚKOVĚ SMÍŠENÁ ŠESTKA – VĚKOVÝ PRŮŘEZ KATEGORIÍ

výhody

- mladší se učí od starších, nováčci se rychle přizpůsobí
- empatie – starší jsou učením pomáhat mladším
- šestníci vyplnou automaticky (většinou nejstarší členové šestky)
- mohou být sourozenci společně
- přirozený model většiny smeček/rojů

nevýhody

- každý rok jiné složení – přicházejí nováčci a odcházejí starší členové šestky
- děti mají jiné zájmy, velký věkový rozptyl
- práce s více stupni stezky najednou (úrovně stezky na sebe navazují)
- možné opakování při programu s mladšími/nováčky
- obtížněji nastavitelná úroveň programu

VĚKOVĚ ROZDÍLNÁ – ZVLÁŠŤ NOVÁČCI, 2. TŘÍDA, 3. TŘÍDA, 4. TŘÍDA

výhody

- vzniknou sourodé šestky, všichni se učí od sebe navzájem – každý je jiný a navzájem se obohacují
- program přesně zaměřený na daný věk – obtížnost, v šestce bývá stejný „trend“, který se věkem mění, stejná stezka, výhoda pro vedoucího
- možnost dlouhodobého výchovného působení na danou šestku několik let, menší proměnlivost skupiny
- skupina často přechází jako celek, jsou sehrazení, fungují jako tým

nevýhody

- neucí se od starších ani od mladších členů, možná stagnace
- v případě nováčků horší zapojení do smečky/roje
- role šestníka se může střídát po určité době, mají podobné dovednosti a je těžké zvolit šestníka
- vztah k mladším/starším, je třeba se potkávat a mísit na jiných akcích smeček/rojů a klást důraz na vztah mezi členy
- sourozenci – pokud je schůzka v jiný den, může to být pro rodiče složitější
- často se jedná o kamarády/kamarádky a mohou si na schůzku nosit své spory ze školy
- pokud by jako šestka přecházeli jako celek a stala se z nich

družina, tak nedochází k novým impulsům, už se znají a nepotřebují poznávat další členy skautského oddílu

VĚKOVĚ MÍRNĚ SMÍŠENÁ – 2. A 3. TŘÍDA, 3. A 4. TŘÍDA...

výhody

- věkové skupiny mají k sobě blízko, učí se navzájem od sebe
- program lze dobře zacílit na konkrétní témata – mají podobné zájmy, výhoda pro vedoucího
- nováčci přijdou do nového prostředí a učí se od starších (funguje vztah starší – mladší)
- šestníci se už profilují nebo je můžeme střídat

nevýhody

- částečná práce s více stupni stezky
- při odchodu části šestky do vyšší kategorie zbývá část šestky, která se musí doplnit/spojit s jinou šestkou či nováčky

**ŽIVOT
ŠESTEK**

- ☐ V čem je pro nás šestkový systém přínosný?
- ☐ Jak sdílíme informace o programu jednotlivých šestek?

Typy šestek dle pohlaví

Kluci a holky zvlášť

Popis	Kategorie	Výhody	Nevýhody
nejčastější praxí ověřené rozdělení, s historickým ověřením	světlušky společně	→ shodné naladění, ženská energie, společné zájmy a komunikace → možnost využít připravený symbolický rámec, názvosloví, lucerničky, Velké svícení → využití cestiček	→ občas by chtěly potkat vlčata, lze domluvit společnou výpravu/schůzku
	vlčata společně	→ shodné naladění, mužská energie, společné zájmy a komunikace → možnost využít připravený symbolický rámec, názvosloví, Poradní skálu → využití Stezek	→ někdy nedostatek mužů/roverů vedoucích → kluci potřebují poznávat mužské vzory
	žabičky společně	→ shodné naladění, ženská energie, společné zájmy a komunikace → možnost využít připravený symbolický rámec Čolek a Žabka, názvosloví → využití Plaveb	→ občas by chtěly potkat vlčata, lze domluvit společnou výpravu/schůzku
	vodní vlčata společně	→ shodné naladění, mužská energie, společné zájmy a komunikace → možnost využít připravený symbolický rámec Čolek a Žabka, názvosloví → využití Plaveb	→ kluci potřebují poznávat mužské vzory

Kluci a holky dohromady

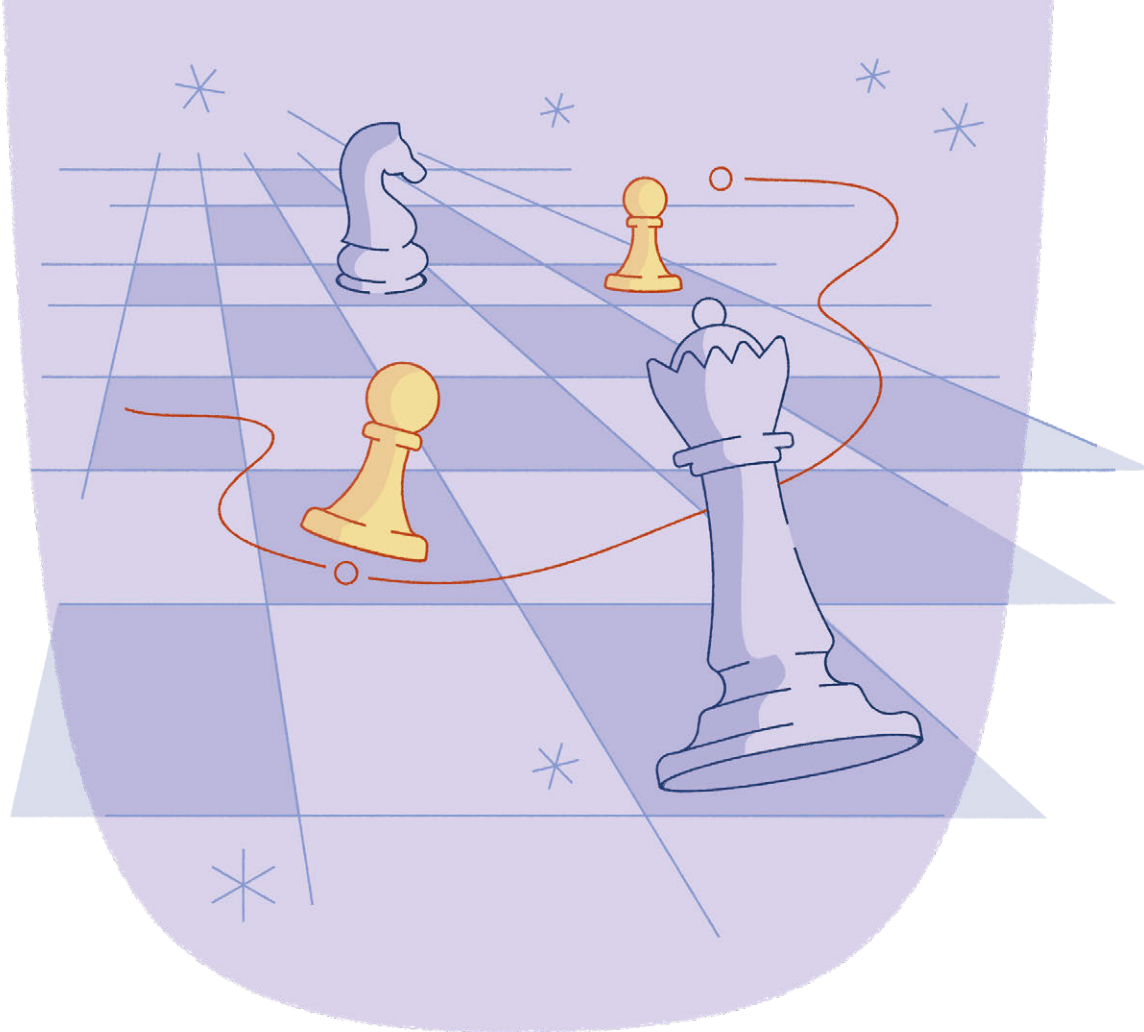
Popis	Kategorie	Výhody	Nevýhody
využívané v některých smečkách/rojích	vlčata, světlušky, žabičky, vodní vlčata	→ v menších obcích jediná možnost zajištění skautského oddílu → učí se od sebe navzájem, učí se respektu k druhému pohlaví → sourozenci pohromadě → holky se zájmem o sportovní aktivity, např. fotbal, se mohou přidat ke klukům a ti je přijímají mezi sebe, není vyčleňování kluk x holka → pomáhají mladším → výhodou je, když je ve vedení žena i muž, aby děti měly oba vzory	→ tříštění názvosloví a symbolických rámců → větší nároky na zastoupení mužů i žen ve vedení smeček/rojů → fungují shodně jako ve školní třídě → vznikají častěji třecí plochy - je třeba lepší komunikace → složitější volba programu

MAŇÁK, Lukáš – Divoch a HOLÍKOVÁ, Petra. *Měly by být skautské oddíly koedukované, nebo ne?: V nové rubrice zazní pro i proti, dnes ke společné výchově kluků a holek. Skauting. 2016, roč. 54, č. září.*¹⁶

TARANTOVÁ, Dana – Komtesa. *Vedu šestku nebo družinu? Kdo mi poradí?: Ptá se mladý vedoucí ve skupině SkautFórum na Facebooku ostatních. Skauting. 2019, roč. 57, č. prosinec.*¹⁷

Další články k tématu šestek v tomto čísle časopisu

Skauting. 2019, roč. 57, č. prosinec. 2019¹⁸.

Plánování

Zorganizujte vše tak, aby se sny staly skutečností a každý zážitek měl svůj smysl.

Plánování je společná činnost oddílové rady zahrnující různé oblasti. Plánujeme, protože pak je udržet chod smeček/rojů snazší, ale taky protože se snažíme kluky a holky někam směřovat. Vytvoření plánu nám pomůže tento směr během roku udržet. Dobře vytvořený plán zaručí pestrou, smysluplnou a atraktivní nabídku programu na schůzkách i akcích. Plánování nám smečku/roj dokonce může pomoci rozvíjet, soustředit se na věci, které nám doposud třeba tolik nešly, a cíleně je posílit.

Jak s plánováním začít

Prvním dobrým krokem je si ujasnit, **kde jsme teď a kam chceme směřovat**. Máme dost členů? Máme fungující šestky? Jaká je atmosféra ve smečce/roji? Potřebujeme další vedoucí k šestkám? Jaké máme věkové složení smečky/roje? Co ze skautské výchovné metody potřebujeme posílit? Máme vhodnou klubovnu? Máme dobrý vztah s obcí a podporuje nás? Těch **otázek**, na které můžeme hledat odpovědi, je **hromada**. Využít k tomu můžeme dostupný nástroj hodnocení kvality oddílu, případně semafor. ∞ [Hodnocení kvality](#)¹⁹, ∞ [Semafor](#)²⁰

Pokud už víme, kde teď jsme, můžeme **začít plánovat**, kam se chceme dostat. Tohle všechno je práce pro oddílovou radu, která si stanovuje vize a dlouhodobé cíle, a na ty pak navazuje krátkodobými cíli (například ročními). Dlouhodobé cíle je třeba si pravidelně revidovat, například jednou ročně, pak slouží jako základ pro krátkodobé plánování, stanovování výchovných cílů pro daný rok a volbu prostředků, jak k těmto cílům dojít.

Články k plánování a změnám v oddíle najdete v časopise ∞ [Skauting říjen 2019](#)²¹

Vize je popis toho, jakou smečku/roj chceme mít. Je to sen ideálního stavu. Formulovat vizi pomohou například otázky: Jak by měla taková ideální smečka/roj vypadat? Co by měla splňovat? Proč je to pro nás důležité? Je to opravdu skautské?

Cíl nám pomůže společně si vyjasnit, jaké jsou naše vzdušné zámky, a sladit, co přesně myslíme společnou vizí. Díky cílům budeme vědět, jak má naše dílo na konci vypadat. Je to tedy výsledek, kterého chceme dosáhnout. Při formulování cílů pomohou tyto otázky: Jak se pozná, až to bude hotové? Co se změní? Kdy to chceme mít hotové? Koho se cíl týká?

Prostředek je konkrétní činnost, událost, která nám pomůže naplnit cíl. Skrze ni dojdeme k cíli. K naplnění jednoho cíle může sloužit víc prostředků.

PŘÍKLAD FORMULACE VIZE A NAVAZUJÍCÍCH CÍLŮ

Vize: Jsme roj, kde se světlušky cítí spokojené, nebojí se za vedoucí přijít, když je něco trápí, rády se účastní programu a skauting považují za součást svého života. Dochází k postupnému doplňování vedoucích a jejich přirozené obměně, ve vedení roje jsme parta a rádi spolupracujeme.

Dlouhodobé cíle:

- Do tří let máme vedoucí i v roverském věku a máme nastavený systém přijímání dalších ze skautských oddílů.
- Nováčci jsou po dvou letech v roji schopni říct, co je pro roj typické a co na něm mají rádi.
- Při přestupu do skautského věku jsou světlušky schopny základní orientace v terénu a vědí, jak se chovat v přírodě v blízkém okolí.

Jak na výchovné cíle a plán programu?

Výchovné cíle jsou ty, které jsou **zaměřené na výchovu**, tedy na to, co dětem chceme předat v duchu naší skautské výchovy. Na základě těchto cílů tvoříme plán celoroční (příp. půlroční) a plán na jednotlivé akce (výpravy, schůzky...). Tedy prostředky, které jsme k cílům zvolili, skládáme do časové osy skautského roku a jednotlivých schůzek nebo akcí smeček/rojů. Při stanovování cílů nám mohou pomoci **projevy kompetencí** pro danou věkovou kategorii. Pro jejich naplnění můžeme využít řadu nástrojů (například výchovné nástroje), které použijeme jako prostředky k naplnění cíle. ∞ [Projevy kompetencí](#)²²

PŘÍKLAD PRÁCE S CÍLI A PROSTŘEDKY

Chceme-li naplnit cíl:

„Při přestupu do skautského věku jsou světlušky schopny základní orientace v terénu a vědí, jak se chovat v přírodě v blízkém okolí“,

můžeme si stanovit krátkodobý cíl:

„Na konci školního roku budou světlušky schopny určit, kde se nacházejí na mapě, a na výpravě v mapě najít, po jaké cestě jdeme.“

Prostředky k takovému cíli by pak mohly být:

„Program, v němž se seznámí s mapami. Po programu si na každé výpravě zkusí chvíli hlídat, kudy jdeme, a držet se trasy, seznámí se s turistickým značením...“

Příklady dalších prostředků:

„Každý člen splní svou stezku/cestičku/plavbu, nováčci splní Nováčka a začnou plnit 1. stupeň.“

„Každý člen si splní alespoň tři vlčky a světýlka.“

Příklad měsíčního plánu programu

Na následujících řádcích se budeme věnovat konkrétnímu oddílu a jeho plánu programu.

Pár informací o oddílu

V oddíle jsou čtyři šestky vlčat a dvě šestky světlušek. Každá šestka má svého vedoucího, oddíl vede kvalifikovaná vedoucí se svým zástupcem. Oddíl má vhodnou klubovnu. V šestkách panuje dobrá atmosféra, ale je třeba zapracovat na pravidlech šestek. Přišlo několik nováčků a letos budou nejspíše na táboře skládat slib některá vlčata a světlušky.

Hlavní cíle nám říkají, kam směřujeme a čeho chceme dosáhnout. Jsou konkrétní a lze je jednoduše měřit nebo hodnotit, do jaké míry se podařily naplnit:

- *Všichni členové vědí, jaká jsou pravidla šestky, a snaží se jimi řídit. Dokáží říci, proč by některé pravidlo potřebovali mít jinak.* **Prostředky:** společné sestavení pravidel, alespoň jednou ročně revize, modelové situace na dodržování pravidel
- *Nováčci se během půl roku plně zapojí do šestky. Zkušenější vnímají nováčky jako rovnocenné členy šestky.* **Prostředky:** nováčci si do Vánoc splní Nováčka a začnou si plnit stupně stezky, týmové a poznávací hry
- *Vlčata a světlušky, které na to budou připraveni, budou na táboře skládat slib.* **Prostředky:** zařazení programy na zákon, denní příkaz, heslo a slib, rozhovor s vlčetem a světluškou

Další poznámky — Na schůzky je možné udělat celoroční hru, která je odlišná od jednotného symbolického rámce vlčat a světlušek.

Září	Cíl: Vlčata a světlušky se znají, dokáží vyjmenovat členy své šestky. Nováčci dokáží říct, do jaké smečky/roje chodí a co je na schůzkách baví.
1. schůzka	→ rychlá hra na představení a na jména (5') → zahájení schůzky, přivítání po prázdninách (5') → vysvětlení, jak to na schůzce chodí – z čeho se schůzka skládá, co si mají nosit...(10') → přečtení úryvku z příběhu, který navazuje na nějaký zvyk šestky (např. zahájení – zapálení lucerny, zvolání pokřiku) + krátká běhací hra (30') → aktivita z Nováčka (na samostatné papíry) – Moje šestka (20') → výzdoba klubovny, nástěnky (20') → běhací hra na jména (15') → úklid klubovny → zopakování nejdůležitějšího → zakončení
2. schůzka	→ rychlá hra na úvod na rozhýbání (5') → zahájení schůzky (5') → zopakování jmen rychlou hrou (5') → tvorba pravidel šestky (Nováček, stezka) (30') → běhací hra (venku) (10') → čtení příběhu – povídání, jak se k sobě postavy chovají + hraní scének (40') → běhací hra (15') → zopakování si pravidel → úklid klubovny → zakončení
3. schůzka	→ rychlá hra na úvod na rozhýbání (5') → zahájení schůzky (5') → heslo – konej dobro – čtení příběhu, kreslení, co hezkého děti udělaly v posledním týdnu (25') → běhací hra – sbírání vlastností + povídání, jaké mám vlastnosti (20') → procházka po okolí a hledání, co bychom mohli zlepšit (sběr odpadků, hrabání listů, zametení...) (45') → běhací hra (10') → úklid klubovny → zakončení + připomenutí konání dobra

4. schůzka	→ rychlá hra na úvod na rozhýbání (5') → zahájení schůzky (5') → scénka spojená s příběhem některého z patronů (sv. Václav, Alžběta Durynská, František z Assisi, sv. Jiří) + povídání, proč je máme a co bylo v příběhu zajímavé + děti samy mohou zahrát scénky (40') → běhací hra (15') → tvoření z přírodnin (obrázky) (25') → Nováček – jak se pozná vlče/světluška – procházení „galerie“ v klubovně a vybírání situací, která jsou vlastní vlčatům a světluškám + vybarvení toho, co děti samy dělají (15') → běhací hra (10') → úklid klubovny → zakončení
------------	--

PLÁNOVÁNÍ ČINNOSTI

- ☐ Proč se jedná o prostředky a ne o cíle? K jakým cílům tyto prostředky mohou směřovat?
 - Každý člen splní svou stezku/cestičku/plavbu, nováčci splní Nováčka a začnou plnit 1. stupeň
 - Každý člen si splní alespoň tři odborky – vlčky a světýlka
 - Každé dva měsíce proběhne jedna oddílová výprava a jednou za půl roku šestková výprava.
 - O prázdninách proběhne čtrnáctidenní tábor.
- ☐ Jak vypadá náš plán? Na jak dlouho ho máme? Kdy děláme jeho revizi?

Výchovné nástroje

Seznamte se s praktickými pomůckami,
které podporují rozvoj dětí hravým
a smysluplným způsobem.

Jaké máme nástroje, které nám mohou pomoci k dosažení našich výchovných cílů? Jak je používat? Výchovné nástroje jsou našimi pomocníky při tvorbě programu. Podávají nám pomocnou ruku a vedou nás v tom, co do programu zařadit. Používáme je jako pomůcky k dosažení výchovných cílů, ale samotným cílem výchovy nejsou.

Základem je skautský kompetenční model

Kompetence je souhrnné označení pro znalost, dovednost nebo postoj, kterých chceme ve výchově svěřených dětí dosáhnout. Jinými slovy: **kompetence znamená výchovný cíl**. Kompetence nám pojmenovávají, čeho chceme při výchově ve smečkách/rojích dosáhnout. Pomáhají konkretizovat všestranný rozvoj a to, co nám ukládá skautská výchovná metoda.

Kompetence se pak dělí na jednotlivé projevy. Projevy kompetencí pro vlčata a světlušky nám konkretizují, co mají holky a kluci v daném věku znát a umět. Můžeme je tedy vzít a použít například při celoročním plánování tak, abychom si ověřili, že na nic nezapomínáme nebo že nejsme příliš jednostranně zaměřeni. Více o kompetencích a jejich projevech najdeme na Skautské křižovatce, kde je možné si taky stáhnout přehlednou tabulku pro všechny věkové kategorie, viz [Projevy kompetencí](#).²²

Stezka, cestička, plavba

Stezky vlčat, cestičky světlušek a plavby žabiček a vodních vlčat, dohromady je budeme označovat jako **stezky, jsou základním výchovným nástrojem**, který v rojích a smečkách můžeme použít.

Cílem stezek je nabídnout nástroj k všestrannému rozvoji vlčat, světlušek a žabiček ve všech oblastech kompetencí – **Co umím a znám, Kdo jsem, Moje kamarádství, Moje rodina, Svět kolem nás a Příroda okolo nás**.

Stezky jsou rozděleny do jednotlivých stupňů dle věku dětí:

1. stupeň – 2. třída
2. stupeň – 3. třída
3. stupeň – 4. třída

Vlče, světluška a žabička by měly získat stezku, která odpovídá jejich věku. **Náročnost úkolů je přizpůsobena věku vlčat a světlušek** a úkoly v jednotlivých stupních na sebe navazují. Z toho vyplývá, že dítě by stezku mělo plnit nejvýše jeden skautský rok. Po této době jednak opadá jeho motivace a zájem a jednak

pro něj úkoly mohou být příliš jednoduché a už nezajímavé. Kluci a holky si po dokončení úkolu mohou nalepit nálepku a na konci stezky získají nášivku na kroj.

V každé stezce je možnost po splnění celého stupně prožít **Zážitek na konci stezky – Pod hvězdami (1. stupeň), Noc v lese / pod stěžněm (2. stupeň), Za sluncem (3. stupeň)**. Není to výzva ani zkouška. Je to nabídka, jak uzavřít cestu stezkou a prožít něco nového/jiného. Zážitky jsou spojené s přírodou a jejím vnímáním. Jako vedoucí to můžeme využít pro rituál ukončení stezky. Odměnou je zážitek, dobrý pocit z toho, co vlčce/světluška zvládlo/a.

Program se stezkou by měl být připravován tak, aby kluci a holky ani nevěděli, že stezku plní (tzv. **nepřímé plnění**). To vede k větší různorodosti programu a odlišnosti od školy (nevyplňujeme pracovní sešity, ale učíme se hrou a zkušeností). Po programu se k úkolu můžeme vrátit a doplnit do stezky nebo reflektovat.

Úkoly je také možné si upravit, pokud zůstane zachovaný smysl úkolu. Vedoucí by měl být vždy ten, kdo rozhoduje o splnění úkolu nebo jeho změně. To, na které projevy kompetencí které úkoly míří, najdeme v tabulce kompetencí, viz [☞ Projevy kompetencí²²](#).

Pokud chceme úkol upravit, je dobré se podívat do projevů kompetencí, jakou kompetenci úkol naplňuje. Pak můžeme například úkol Cena jídla upravit podle potravin, které potřebujeme třeba na společné pečení.

V případě, že stezky do programu zapojujeme hlavně nepřímo, by vlčata a světlušky měly mít možnost přijít za vedoucím a říci, co by si chtěly splnit. V tom případě záleží na našich možnostech – můžeme to udělat hned, nechat to na příště nebo do programu na příště zapojit přímo vlčata a světlušky (například něco si připravit, přinést...). Pro zapojení vlčat a světlušek do vybírání toho, co chtějí dělat, můžeme na konci schůzky nechat chvíli, kdy si kluci a holky řeknou, co by chtěli dělat příště.

Na [☞ Chystám program²³](#) najdete připravené aktivity, které můžete rovnou použít.

ŘEKNI NEBO NAPIŠ, CO TI DĚLÁ RADOST

Tip na aktivitu do 2. stupně stezky světlušek – Radost:

Do klubovny si uděláme plakát s tím, co nám dělá radost. Na začátku si řekneme, co je to radost (například když nás něco potěší, když se smějeme, jsme spokojeni...). Vlčata a světlušky pak nakreslí, co jim dělá radost. Když někdo neví, tak mu pomůžeme na to přijít. Obrázek kreslí i vedoucí. Potom si řekneme, co kdo nakreslil, a nalepíme to na papír, který ozdobíme a pověsíme do klubovny. Do stezky nic psát nemusíme, stačí nalepit nálepku.

Stezky a symbolický rámec

Stezky jsou také úzce propojeny se symbolickým rámcem vlčat, světlušek a žabiček. I když s příběhem přímo nepracujeme, vlčata, světlušky a žabičky si ho mohou ve stezce přechít a dál se o něj zajímat. **Symbolický rámec nám může pomoci při tvorbě programu**, kdy aktivitu motivujeme příběhem, příběh využijeme pro vysvětlení nějakého tématu (například jak se k sobě chováme) nebo schůzku navštíví některá z postav.

TIP NA SCHŮZKU

Můžeme si udělat schůzku s Mechůvkou nebo hadem Ká. Vedoucí se stane touto postavou a provede vlčata a světlušky celou schůzkou nebo přijde jen na část. Můžete společně vyrazit ven, ukazovat si rostliny nebo pozorovat, co se v okolí klubovny (v přírodě) děje.

Stezky a vlčci a světýlka

Dalším propojením je, že u vybraných úkolů najdeme i **znak vlčka a světýlka**. Tento symbol označuje určité úkoly a když je děti splní, mají rovnou splněný jeden **bod z vlčka a světýlka**. Vlčata, světlušky a žabičky se tak o nich dozvědí a začnou je plnit.

V neposlední řadě ve stezce najdeme **přímou návaznost na ideu** (slib, zákon, heslo a denní příkaz). Ve stezce je ještě jeden speciální úkol na ideu. Ten si děti mohou splnit samy, případně v rámci připravovaného programu.

Více o tom, jak s jednotlivými body stezky pracovat a na co si dát pozor, se dočtete v brožuře [*Radý a tipy pro práci se stezkami vlčat, světlušek a žabiček*](#)²⁴, dostupné na webové stránce [*Stezky a cestičky vlčat, světlušek a žabiček*](#)²⁵.

Nováček

Nováček vlčat, světlušek a žabiček je určen pro všechny nové kluky a holky, a to i pro děti, které přestupují od benjamínků.

Cílem Nováčka je pomoci vlčatům, světluškám a žabičkám se rychleji zorientovat v jejich šestkách a rojích/smečkách. Nováček má tedy odlišné cíle od stezek, a proto děti mohou plnit stezku a Nováčka současně. Nováček není žádnou zkouškou, a proto není podmínkou pro získání šátku, možnosti skládat slabik atd.

Témata z Nováčka můžeme procházet s celou šestkou společně, děti si tak navzájem pomohou, zopakují si vše základní a zároveň dojde k většímu propojení šestky. Plnění Nováčka obvykle trvá okolo 3 měsíců.

MOTIVACE A VZPOMÍNKA

Na konci Nováčka je prostor pro napsání „hezkých slov“ od vedoucího. To může být prostor pro povzbuzení, ale také to po půlroce, před slibem, u přestupu atp. může být hezká vzpomínka, která vlče a světlušku potěší a motivuje dál.

Vlčci a světýlka

Vlčci a světýlka jsou odborky pro vlčata, světlušky a žabičky. Jejich cílem je individuální rozvoj v oblasti, která dané vlče, světlušku a žabičku zajímá.

Děti si je mohou plnit samy, v rámci smečky/roje i kombinovaně. Záleží na tom, kolik máme času, vlčat, světlušek a vedoucích na schůzkách a jak se vlčkům

a světýlkům v rámci programu chceme věnovat. Můžeme například nechat kluky a holky, aby si vybrali, co chtějí plnit, a společně si určili, které body splní v rámci schůzek nebo výsledky plnění představí šestce, a u zbylých úkolů se domluví, kdo je bude potvrzovat (rodič, trenér...). Možností je více, ale vždy je třeba myslet na to, že se jedná o individuální rozvoj. V souladu s cílem není hromadné plnění vlčků a světýlek, všichni je mít nemusí. S vlčky a světýlky je vhodné začít během roku a na dokončení využít tábor.

TIPY, JAK PLNIT SVĚTÝLKA A VLČKY

Při plnění Výtvarníka můžeme udělat výstavu během schůzky nebo společně splnit úkol Barevná paleta. Uspořádejte schůzku s domácími mazlíčky. Lze u toho splnit několik bodů Chovatele/ky a motivovat vlčata a světlušky k péči o jejich zvířátka. Rodiče tyto schůzky oceňují.

 [*Vlčci a světýlka*](#)²⁶

Závod vlčat a světlušek

Závod vlčat a světlušek (ZVaS) je jedním z důležitých nástrojů, který **podporuje spolupráci v šestce** a dále rozvíjí projevy kompetencí. Jedná se o radostné setkání (a společný zážitek) s ostatními vlčaty a světluškami i vedoucími, při kterém si kluci a holky vyzkouší, jak jsou schopni si poradit se situacemi dnešního světa. Koná se jednou za dva roky, kola jsou rozdělena do tří úrovní: základní – krajské – celostátní.

TIPY, JAK PRACOVAT SE ZVASEM

Uspořádejte si na výpravě či táboře svůj malý ZVaS, aby vlčata a světlušky poznaly, co se od nich očekává, a nebály se „závodu“. Aktivita ze ZVaSu jsou rovněž obsaženy v cestičkách a stezkách (plní se tím shodné kompetence). Plněním těchto bodů se vlčata a světlušky zlepšují ve všech dovednostech, které je následně čekají ve ZVaS.

Webová stránka [*Závod vlčat a světlušek \(ZVaS\)*](#)²⁷

Časopis Světýlko

Časopis dostává většina členů přímo do schránky, slouží tedy k **individuálnímu rozvoji**. Vlčata a světlušky si v něm samy mohou plnit úkoly, plnit stezky nebo vlčky a světýlka. Coby vedoucí můžeme časopis použít jako inspiraci na program nebo při hledání vhodných témat. Pokud nevíme, jak například uchopit nějaký úkol ze stezky nebo hledáme inspiraci a podklady pro nějaké téma (například příroda, jedlé a nejedlé rostliny), je velmi pravděpodobné, že ve Světýlku inspiraci najdeme. Také se s vlčaty a světluškami můžeme vrátit k tématu, které mají v aktuálním časopisu, nebo si společně přečíst časopis/příběh. V časopise také bývají soutěže, kterých se se šestkou můžeme zúčastnit, nebo pozvánky na celostátní akce.

☞ [Časopis Světýlko](#)²⁸

PŘÍKLADY VYUŽITÍ SVĚTÝLKA

Rukodělka – vánoční cukroví – vedoucí nakoupí suroviny a dle návodu v časopise šestka samostatně pracuje a připravuje uvedené cukroví.
Viz ☞ [Světýlko, prosinec 2023](#)²⁹.

Článek, kdo sedá na krmítko – lze vyrobit společně krmítko a vhodně naplnit, zároveň lze naplánovat výpravu na lednové sledování ptáků – ptačí hodinka nebo pozvat na schůzku ornitologa.
Viz ☞ [Světýlko, prosinec 2023](#)³⁰.

Zdravotník/ice – zdravá strava – všichni přinesou ovoce a zeleninu na schůzku – poznávání, ochutnávání poslepu, tvorba obrázků, výroba salátu, nápoje.
Viz ☞ [Světýlko, prosinec 2023](#)³¹.

Svět vlčat a světlušek

Příručka Svět vlčat a světlušek přináší informace o celé škále témat, která se týkají vlčat a světlušek. Kluci a holky v něm mohou najít odpovědi na své dotazy, splnit si úkoly a dále se rozvíjet. Jedná se o příručku přímo pro ně, v programu ji však můžeme využít jako inspiraci (například jak dětem vysvětlit emoce nebo chování v těžkých situacích).

Svět vlčat a světlušek jim může pomoci při plnění stezky, vlčků a světýlek. Můžeme ho využít jako skvělého pomocníka pro zvědavé kluky a holky, kteří se chtějí dozvědět víc.

☞ [MRÁZOVÁ, Markéta – Vizuňa. Svět vlčat a světlušek. Junák – český skaut, 2023.](#)

☞ [16 způsobů využití Světa vlčat a světlušek](#)³²

Akce

Akce mohou být regionálního typu jak pro vlčata a světlušky, tak pro vedoucí. Na celostátní úrovni jsou pro vlčata a světlušky například Umělecká šestka (akce podporující umělecké cítění), Víkend s Kouzelnou lucernou a Víkend v džungli (akce na podporu používání symbolických rámců), Sportovní hry vlčat a světlušek a jiné. Pro vedoucí se jednou za dva roky koná Poradní skála – vzdělávací seminář pro všechny vedoucí vlčat a světlušek.

Symbolický rámec

Symbolický rámec je nedílnou součástí věkové kategorie vlčat a světlušek, více si o něm přečtete v samostatné kapitole ☞ [Symbolický rámec vlčat a světlušek.](#)

Další informace a odkazy k symbolickému rámci

☞ [Vedu světlušky, vlčata a žabičky](#)³³

☞ [K čemu vychováváme aneb kompetence skautské výchovy](#)³⁴

☞ [ZÁRUBOVÁ, Monika – Máňa a HANYKOVÁ, Martina. Co mají umět vlčata a světlušky?: Kompetence vám poradí. Skauting. červen 2020, roč. 58.](#)³⁵

VÝCHOVNÉ NÁSTROJE

- ☐ Které nástroje používáme u nás ve smečce a roji?
- ☐ Můžeme něco používat jinak? A jak?
- ☐ Jak seznamujeme nové vedoucí se způsobem práce s výchovnými nástroji?

Idea vlčat, světlušek a žabiček

Objevte hodnoty, které stojí za každým skautským dobrodružstvím.

Proč rytíř bojoval s drakem, aby osvobodil princeznu? Proč se Anna snažila zachránit svou sestru Elzu? Toužili snad po nějaké odměně? Nebo byli vychováni k tomu, aby pomáhali druhým? Aby hledali dobro všude a vždy a hlavně tam, kde jej bylo málo? Pro vlčata, světlušky a žabičky je přirozené konat dobro. A snaží se tak moc, jak jen dovedou.

Idea vlčat, světlušek a žabiček, stejně jako ta skautská, vychází ze tří skautských principů a skládá se ze čtyř částí: slib, zákon, heslo a denní příkaz.

IDEA JAKO KOMPAS

Idea je náš morální kompas nebo také návod, ukazuje nám, jací máme být a jak toho dosáhnout – ukazuje nám cíl, ale i cestu k němu. U vlčat a světlušek se více pracuje se snahou něco dodržovat a být lepší a tedy mít možnost dělat chyby a poučit se z nich.

Než se pustíte do dalšího čtení, zkuste se na chvíli zamyslet, jak s ideou pracujete již nyní a jakým způsobem.

Zákon

*Vlče, světluška, žabička mluví pravdu,
dodržuje pravidla, pomáhá druhým,
překonává samo/sama sebe,
pečuje o sebe a své okolí.*

Zákon nám říká, co takové vlče, světluška nebo žabička dělá. Je to tedy náš pomocník na cestě, který nám ukazuje a popisuje, jak se máme chovat/zachovat v nějaké situaci. Nejedná se o vlastnosti, například pravdomluvný/á, ale o to, jak se chováme (vůči sobě i okolí): Mluvím pravdu. Zákon po nás vyžaduje akci, činnost.

Heslo

Konej dobro!

Heslo vlčat, světlušek a žabiček je tu od toho, aby povzbuzovalo k aktivitě. Tou aktivitou je hledání Pravdy a Lásky – Dobra. Tedy nejen ke konání dobrých skutků, ale také k přinášení radosti, pomáhání přírodě a k plnění svých povinností. Ani na to nejsou vlčata a světlušky samy, mohou hledat příležitosti ke konání dobra společně.

Denní příkaz

Bud' lepší dnes než včera!

Idea má ambici vlčata, světlušky a žabičky posouvat dál na jejich skautské cestě a denní příkaz před ně klade malou výzvu. Tou je snaha být lepší dnes než včera. Počítá se každá, byť sebemenší drobnost. Cílem denního příkazu je povzbudit jednotlivce ke každodenní aktivitě. Vlčata a světlušky tak učíme, že se mají nad svými činy zamýšlet. To, že dnes se mi něco nepovedlo, znamená, že zítra to mohu zkusit napravit nebo zkusit jinak.

Slib

*Slibuji, že se budu snažit
dodržovat zákon vlčat/světlušek/žabiček
a spolu s ostatními hledat nejvyšší Pravdu a Lásku.
(K tomu mi dopomáhej Bůh.)*

Slib vlčat, světlušek a žabiček je o touze dodržovat zákon, kde se klade důraz na snahu, a o hledání Pravdy a Lásky. „Spolu s ostatními“ nám a především klukům a holčkám dává více možností, s kým mohou hledat onu Pravdu a Lásku. Není to jen šestka, smečka, roj nebo oddíl, ale také rodina, kamarádi mimo skaut nebo spolužáci.

S Pravdou a Láskou nám mohou pomoci různé pohádky a příběhy, ve kterých vystupuje dobro a zlo. Ty pohádky, kde odvážný hrdina či hrdinka vykoná něco nesobeckého a upřímného pro někoho druhého. Pravda a Lásky je ve své podstatě dobro, které činíme, abychom udělali někomu radost, a to upřímně, bez skrytých a nečestných úmyslů.

Před slibem

Kdo by nechtěl být členem party, kde se hrají zajímavé hry, chodí se do přírody za dobrodružstvím a kde platí zákony a pravidla, která všichni dodržují? Vzpomeňte na ty úžasné chvíle u slavnostních ohňů a nezapomenutelných rituálů. Tohle všechno patří k cestě ke složení slibu, která začíná od prvního dne, kdy do smečky/roje vstoupí nový člen.

Jedním z nástrojů, který můžeme využít k cestě ke složení slibu, jsou příběhy. Ty mají obrovskou moc v rukou šikovného vypravěče nebo průvodce. Nebojte se těchto rolí. Vlčata, světlušky i žabičky milují pohádky a není obtížné je vtáhnout do děje. Vaše nadšení umocní celkový prožitek příběhu. Nalézt můžeme spoustu témat vhodných pro tuto věkovou kategorii, kde probíhá souboj dobra se zlem. I samotné postavy lze využít při práci se zákonem, heslem nebo denní příkazem. Kdo z postav byl pravdomluvný? Která postava pomáhala druhým? Kdo vykonal dobro? Kdo se zlepšil?

TRUHLICE/SKLENICE DOBRA

je vhodný nástroj, pokud chceme klukům a holčkám ukázat, kolik toho už dokázali v návaznosti na heslo Konej dobro!

Místo truhlice můžeme mít i sklenici, do které je dobře vidět, i když je zavřená. Do ní vlčata, světlušky a žabičky na každé schůzce vhadzují na papírcích vše dobré, co se jim za týden povedlo. Sklenici můžeme jednou za čas otevřít a přečíst si, jaké dobro bylo už vykonáno.

PRAVIDLA

ve smečce, roji či oddíle doplňují zákon, případně jej vhodně rozšiřují. Pokud zapojíme do znění pravidel vlčata, světlušky a žabičky, je pravděpodobnější, že se je budou snažit dodržet. Nebojte se k pravidlům vracet a aktualizovat je tak často, jak jen uznáte za vhodné. Pokuste se místo zákazů v pravidlech uvádět to, jak chcete, aby se chovali. Například místo „neporušujeme pravidla her“ napsat „hrajeme podle pravidel“.

KOMIKSY, PANTOMIMA, DIVADLO

Ve všech těchto aktivitách můžeme poukázat například na správné a špatné chování. Úkoly mohou být následující:

Divadlo – ve škole hledá spolužák pastelku, která se mu někde zatoulala. Jak by se zachovala světluška? A jak by se zachoval zlobivý skřítek?

Komiks – na táboře jde vlče na stezku odvahy, ale bojí se. Jak se zachová?

Pantomima – znázorníte ve dvojici, když máte z něčeho radost. Znázorníte, když jednoho z vás něco rozesmutnilo. Co udělá ten druhý?

VÝZDOBA V KLUBOVNĚ

je důležitým prvkem, na který se občas zapomíná. I když je nejvhodnější prostředí pro holky a kluky příroda, klubovna tvoří důležité zázemí nejen při špatném počasí. A není to jen o vyvěšení znění idey. Patří sem i obrázky z příběhů, vlastní tvorba, nástěnky, fotky z akcí atp. Motivacním prvkem bývají i totemové a rojové hole, kde jsou stužky vlčat, světlušek či žabiček, na kterých je uvedené datum přijetí do smečky a na další datum splnění jejich slibu.

∞ [Programový blok na ideu vlčat a světlušek](#)³⁶

U slibu

Složení slibu má být okamžikem v životě vlčete, světlušky a žabičky, se kterým se pojí dobré pocity a je zapamatovatelný. Ať už pořádáte slibování na rituálu Poradní skály, po Velkém svícení či během slavnostního ohně na táboře, snažte se vytvořit příjemné prostředí. Důležitou roli hraje vedoucí, kterému kluci a holky skládají do rukou slib.

Po slibu

Složení slibu to nekončí, právě naopak. Započala tím další cesta. To, co se změnilo, je, že na ní vlče, světluška nebo žabička putují se závazkem, který daly při složení slibu. Ke slibu je třeba se vracet při společných aktivitách. Starší vlčata, světlušky a žabičky už zvládají věcné diskuse a úvahy. Proč byl tygr Šer Chán zlý? Proč obyvatelé jeskyně nebojovali se svým strachem? Stále můžeme sbírat dobré skutky do společné truhlice a vracet se k nim.

Idea vlčat, světlušek a žabiček se odráží ve všech aktivitách, které pro ně připravujeme. Od drobných her přes písničky, poznávání přírody až k velkým rituálům.

Více informací se dočtete v metodice, která vyšla v roce 2023

∞ [Jak na ideu vlčat a světlušek](#)³⁷.

Další nápady na programy a aktivity například na webu

∞ [Chystám program](#)²³.

Příroda pro vlčata a světlušky

Naučte děti milovat a chránit přírodu, která
je učí více, než si dokážeme představit.

Příroda je pro vlčata, světlušky a žabičky nezbytná. V současné době mají děti především ve městech malou šanci trávit čas poznáváním našeho přirozeného prostředí, ve kterém se člověk vždy nacházel. Najdou se děti, které několik let nebyly v lese a bojí se vůbec do něj jít. Díky činnosti smečky/roje mohou kluci a holky zažívat nejrozličnější dobrodružství v přírodě a poznat tak její výhody i nástrahy. K prozkoumání se nabízí všechna dostupná prostředí v našich zeměpisných šířkách – les, louka, voda, pole, zahrada, park... Vše je zajímavé, vše má v sobě něco kouzelného, jen to objevit. Proto je náš skautský program tak zásadní. Dáváme vlčatům a světluškám nevědomky obrovský dar, dar pobývat v přírodě, vážit si jí, učit se z ní. Buďme pro vlčata a světlušky průvodci krajinou a nabídněme jim díky přírodě možnost sebepoznání.

Svobodná hra

Význam má svobodná hra, při které vlčata a světlušky zkoumají dané prostředí samy. **Není třeba se bát a říkat, že to není „program“**. Ve smečce/roji připravujeme aktivity k seberozvoji, a tím je i umožnit dětem se samostatně rozvíjet při hře například u potoka. **Naším úkolem je** dohlédnout na jejich bezpečí, vymezit hranice a respektovat jejich fantazii. Vlčata a světlušky často při svobodné hře vymyslí i lepší formu hry, než kterou bychom v dobré víře připravovali my. Můžeme sledovat, jak se holky a kluci přirozeně staví do různých postav, hrají rolové hry, sami si tvoří pravidla a sami je dodržují. Občas jako základ využijí nějakou známou hru, kterou se naučili na schůzkách... Máme možnost vidět výsledek naší práce, kdy se **světlušky či vlčata dokáží samy smysluplně zabavit** a zároveň využívají prvky výchovy, které jim předáváme. Nestrukturovaný program je na táborech a výpravách či schůzkách také velice potřebný. **I svobodnou hru se musí děti naučit „hrát“**. Některé jsou příliš svázané a zvyklé být stále organizované, ale i nováčci se brzy naučí rozhlédnout se a podívat se v okolí například potoka nebo lesa a využít leccos pro svou hru.

„Že procházka v přírodě podporuje naše zdraví, o tom byly přesvědčené už naše babičky. Dnes nám toto tvrzení přesvědčivě potvrzuje i věda. Děti, které tráví více času venku, jsou fyzicky aktivnější a méně u nich hrozí nadváha či obezita. Malé děti, které si hrají v přírodním prostředí, rychleji rozvíjejí hrubou motoriku. Pobyt v zeleni má celkový blahodárný účinek na lidské zdraví, zlepšuje fyzickou kondici a posiluje imunitní systém.“

■ **DANIŠ, Petr. Děti venku v přírodě: ohrožený druh?: proč naše děti potřebují přírodu pro své zdraví a učení. [Praha]: Ministerstvo životního prostředí, 2016.**

Pamatujme na to, že blízkost přírody, ale i pouhý výhled na zeleň **pomáhá snížit stres, úzkost či depresi**, že pobyt, hra a odpočinek v přírodě **sníží únavu** z myšlení, obnovují pozornost a posilují schopnost soustředění, že kontakt se zelení zvyšuje naši sebeúctu, spokojenost a zlepšuje náladu.

Budme rádi v přírodě sami i se svým rojem/smečkou. Nechme krajinu na sebe působit, s důvěrou, že sami se mnohé naučíme o sobě, o prostředí, kde žijeme. Teprve poté můžeme „hořet“ a nadšeně s vlčaty a světluškami objevovat neprostupný (pra)les, bojovat s piráty na rozbouraném rybníku (moři), čvachtat v loužích při (monzunových) deštích, vést botanickou exkurzi na unikátní (lokalitu) louku... Nechme se inspirovat a „prožijme“ dané kompetence. Možnosti programu jsou nekonečné.

TÉMA PŘÍRODY VE SMEČCE/ROJI

- ☐ Při přípravě celoročního programu přemýšlejme nad tím, zda máme v harmonogramu dostatek aktivit v přírodě. Je vhodné mít dva měsíce za sebou výpravu do města? Je třeba vůbec jezdit do města, když jsme městský roj/smečka?
- ☐ Co nám nabízejí kompetence pro tuto věkovou kategorii?

Aktivity v přírodě

Aktivit a činností pro les, louku, vodní prostředí, park a zahrady existuje celé množství. **Aktivitu vždy přizpůsobme** věku a zkušenostem své šestky. Snažme se vyzkoušet pouze náročnost pro daný věk a těžší a odbornější činnost nechat pro věk skautů a skautek. Vyhneme se riziku, že vlče a světluška se bude v následné skautské družině nudit, protože tohle všechno už zná.

Při přípravě přírodních činností vždy také myslíme na **aktuální počasí** a rozpoložení šestky a smečky/roje. V jinou denní dobu by aktivita mohla mít větší dopad a více by ji vlčata a světlušky prožily, proto mějme vždy v zásobě další aktivitu pro možný přesun programu na vhodnější dobu. K programu můžeme oslovit někoho, kdo tématu rozumí více a náš program zpestří. I mezi rodiči se najde mnoho odborníků.

Dále se při přípravě programu informujeme o prostředí, kde bude program probíhat – například průzkum bude na dostatečně druhově pestré louce. Zjistíme si dopředu, které chráněné druhy se v dané lokalitě nacházejí, abychom se vyvarovali jejich sběru a odchytu. **Ochrana přírody** je i při průzkumu a vzdělávání nezbytná.

AKTIVITY VHODNÉ DO VODNÍHO PROSTŘEDÍ

Průzkum vodního toku – prostředkem toku, v holinkách, sandálech, bosky... – velký zážitek, nutnost spolupráce šestky, držení rovnováhy, poznávání vodního proudu, rostlin na břehu

Sledování rostlin a živočichů u vody (potok, rybník) – lov – s pomocí planktonky, kelímek s lupou, klíče k určování živočichů, určování rostlin, malování, fotografování, tiché sezení, výroba a pouštění lodiček či vorů

Hry s vodou – množství her – od přelévání, stříkání, vodní balonky, přenášení, chytání, klouzání, cákání až po práci s pitnou vodou v rámci tábora

Možnost hledání zdrojů vody v okolí místa táboření/klubovny – studánky (čištění), potoky, řeky, bažiny

Jízda na lodi – samozřejmost pro vodní vlčata a žabičky, množství vodáckých her s loděmi, plavání

AKTIVITY VHODNÉ DO LESNÍHO PROSTŘEDÍ

Průzkum lesa – volná cesta lesem mimo cestu, hledání a označování zajímavostí, netradičností, záměrná chůze „překážkovým lesem“ typu opičí dráha, práce s mapou

Sledování rostlin, hub a živočichů v lese – lov, kelímek s lupou, klíče k určování živočichů, určování pomocí knih či aplikace, malování, fotografování, tiché posezení, stavba domečků pro skřítky, bunkrů, sběr dřeva na práci/výrobek, hledání soušky, lenošení – například hamaka mezi stromy...

Hry v lese – množství her – bojovky, spolupráce, průzkumnické...

Sběr – lesních plodů (vaření čaje, knedlíky...), zkoumání hub, dřeva na oheň – chrastí, smůla, řezání, sekání, výroba rycí hole či kamenné sekerky – vše pod dozorem

AKTIVITY VHODNÉ NA LOUKU A POLE

Průzkum louky – volná cesta lesem mimo cestu, hledání a označování rostlin a hmyzu, netradičnost, práce s mapou, dalekohled, klíč k určování druhů rostlin a hmyzu, nutnost spolupráce šestky a dohled nad bezpečností, poznávání nástrah louky, malování hmyzu

Hry na louce – běhací hry – mrazík, člověče, pumpičky, vybíjená, soutěže týmů, fotbal, hry v kruhu a s míčem

Stavba stanu – umět zvolit místo, přespání ve stanu

Ohniště – společně vybrat místo, rozdělat oheň, posezení u ohně, uklizení ohniště

Pole – zemědělská kultura – pozorování plodin, návštěva zemědělce, poznávání zemědělské techniky, fair trade, podpora – nákup na tábor od místních zemědělců, případně drobná pomoc v rámci dobrého skutku (sběr brambor, kamenů, jahod...)

Válení sudů, jízda z kopce (boby, tatra, skateboard), tvorba papírových draků

AKTIVITY VHODNÉ DO PARKU A NA ZAHRADU

Průzkum parku – poznávání keřů a stromů v parku, frotáž kůry, kresba listů, land art, schovka, lezení na stromy – získání blízkého vztahu k „obyčejnému“ parku v obci, poznávání, pohyb, umění

Zahrádka u klubovny, vyvýšený záhon, květiny na parapetu – péče, trpělivost, práce, vztah k rostlinám a hodnota vypěstovaných potravin

Související aktivity se nacházejí webu [Chystám program](#)³⁸.

Literatura s aktivitami do přírody pro tento věk:

■ [ARENDT, Helena. Dárky z přírody: 100 nápadů na tvoření s dětmi. Brno: Kazda, 2018.](#)

■ [DANIŠ, Petr. Děti venku v přírodě: ohrožený druh?: proč naše děti potřebují přírodu pro své zdraví a učení. \[Praha\]: Ministerstvo životního prostředí, 2016.](#)

■ [DANIŠOVÁ, Justina a DANIŠ, Petr. Svobodná hra: jak nechat vyrůst radostné, odolné a samostatné děti. Praha: Smart Press, 2020.](#)

■ [GEBHARDT, Martin. Zálesáctví pro celou rodinu: společně do divočiny: vzhůru za dobrodružstvím: příprava, vybavení, akce. Brno: Kazda, 2021.](#)

■ [KŘÍŽ, Martin. Zamiluj si přírodu: knížka námětů na posilování vztahu k přírodě. Kněžice: Chaloupky, \[2020\].](#)

■ [RAJNOŠKOVÁ, Marie a KŘÍŽ, Martin. Rok v přírodě s mrňaty. Brno: Lipka – ediční centrum, 2015.](#)

■ [WORROLL, Jane. Hry se zemí, vzduchem, ohněm a vodou: živly v lesní škol\(c\)e. Brno: Kazda, 2021.](#)

■ [WORROLL, Jane a HOUGHTON, Peter. Hry z lesní škol\(k\)y: zábavné, rukodělné a dovednostní aktivity pro malé dobrodruhy. Brno: Kazda, 2019.](#)

■ [WORROLL, Jane a HOUGHTON, Peter. Rok v lesní škol\(c\)e. Brno: Kazda, 2020.](#)

∞ [časopis Světýlko](#)²⁸

∞ [časopis Benjamína](#)³⁹

∞ [web Svobodná hra](#)⁴⁰

Výpravy a tábor – specifika pro vlčata, světlušky a žabičky

Naplánujte nezapomenutelné zážitky, které
zanechají hluboké stopy v dětských srdcích.

Vyrazit na výpravu či tábor s vlčaty, světluškami či žabičkami je vždy velké dobrodružství, a to nejen pro ně samotné, ale i pro vedoucí. Každý vedoucí se díky přípravě programu a životu ve smečce/roji neustále rozvíjí. Pro organizaci akcí, jako je výprava či tábor, je třeba kvalitní příprava, rozdělení úkolů ve vedení smečky/roje a potřeba umět reagovat na nepředvídatelné situace. V závěru je třeba nezapomenout na zpětnou vazbu, jež vedoucím odpoví na body, které lze pro příště udělat jinak. Zároveň se očekává, že právě na výpravě a táboře bude vedoucí intenzivněji zapojovat skautskou výchovnou metodu, výchovné nástroje a snažit se, jak dovede nejlépe, rozvíjet svěřená vlčata a světlušky.

Výpravy

Příprava výpravy zahrnuje několik nezbytných bodů. Můžeme ji s vedením rozkreslit do myšlenkové mapy a tím zjistíme, jaký typ výpravy bychom chtěli uspořádat a co si pro to připravit. **Důležité je plánování výprav během roku**, lze kombinovat šestkové či smečkové/rojové výpravy. Náročnější program a výpravy se snažme schovat klukům a holkám na pozdější skautský věk. Náročná víkendovka na zahájení roku nebo víkendovka každý měsíc může odradit nejen nováčka, který není zvyklý na tíhu batohů a možné šlapání.

Jednodenní výprava

U každé výpravy, i té jednodenní, je **nezbytné si stanovit cíle**. Pokud víme, čeho chceme během akce dosáhnout, lze se na to připravit. Pokud známe výchovný cíl, můžeme si zvolit i cíl reálný – kam chceme na výpravu jít, a spolu s tím si můžeme i vybrat motivační příběh (symbolický rámec výpravy).

Při plánování je důležité zvažovat **dopravu** – je třeba při jednodenní výpravě třikrát přestupovat nebo jezdit moc daleko? Jak na sebe navazují spoje, máme dostatek času, abychom to s vlčaty a světluškami zvládli? Má vybraný spoj dostatečnou kapacitu, nejsou potřeba místenky? Podobným způsobem přemýšlíme i o **vzdálenosti**, vlčata a světlušky zvládnou hodně, ale není třeba dělat akce neúměrně náročné pro daný věk. Do vzdálenosti a času je třeba vždy započítat i čas na program a častější přestávky. Je dobré si připravit i nějaké hry na cestu.

Na jednodenní výpravy někdy nemusí být potřeba peníze, ale pokud se někam dopravujeme nebo máme v plánu nějakou exkurzi a podobně, vždy zvažujeme, jak jsou akce smečky/roje **náročné i po finanční stránce**. Snažme se držet ceny výprav dostupné pro všechny členy/členky smečky/roje.

V neposlední řadě je potřeba zvážit i **počet vedoucích** na výpravu. Zde hraje roli počet dětí a jejich věk, doprava, program, terén. Vždy má být na výpravě alespoň jeden vedoucí starší 18 let.

Checklist pro jednodenní výpravu (informace pro přípravu výpravy a pro informování rodičů)

- ☐ termín výpravy
- ☐ zajištění vedoucích
- ☐ výchovný cíl výpravy
- ☐ symbolický rámeček
- ☐ místo, kam jdeme
- ☐ vzdálenost a trasa
- ☐ zajištění dopravy
- ☐ sestavení rozpočtu a stanovení poplatku
- ☐ informování rodičů
- ☐ příprava programu

TIPY PRO VÝPRAVU BEZ POTÍŽÍ

Symbolický rámeček a k němu nějaké pomůcky výpravu oživí, stejně tak nějaké překvapení, tajné místo...

- Na zimní výpravy je dobré mít náhradní rukavice, ponožky a čepice pro vlčata a světlušky.
- Vedoucí by s sebou měl mít vždy čistou vodu navíc, protože vlčata a světlušky mají často jen 0,5 l na den (i při informovanosti rodičů).
- Při výpravě do okolí potoka či vodního toku či sněhu se hodí igelitové pytlíky k ochraně před mokrou botou (navlečenou na suchou ponožku).
- Lékárnička je nezbytnost – ozdobná náplast zachrání kdejakou odřeninu.

Vícedenní výprava

Vícedenní výpravy vyžadují náročnější plánování, může se tak hodit nebýt na to sám/sama. Každá výprava by měla mít **stanovené cíle**. Po jejich stanovení pak začínáme plánováním termínu, zajištěním dostatku vedoucích, místem, ubytováním, dopravou a cenou. U vícedenní výpravy více promyslíme různé varianty – někdo z vedoucích nebude moct jet, různé varianty počasí, náhradní doprava... Na paměti musíme mít i to, že vlčata a světlušky **mají krosny nosit** jen na krátké vzdálenosti, tomu je třeba přizpůsobit vzdálenosti i program.

Při přípravě programu je dobré myslet na to, že vícedenní výpravy mají dostatek času na **komplexnější a delší programy**, praktické zkoušení si věcí, společné povídání si a zamyšlení, rituály a tradice. Při tvorbě programu se ptáme: Jsou hry fyzicky přiměřené? Jsou bezpečné? Mají děti dostatek času na odpočinek?

Pro přípravu programu i přespání platí podobné pokyny jako u táborů. Vícedenní výprava může být pro nováčky **prvním odloučením od rodičů**. Některé děti snáší odloučení hůře než jiné.

Checklist pro vícedenní výpravu (informace pro přípravu výpravy a pro informování rodičů)

☐ termín výpravy	☐ sestavení rozpočtu a stanovení poplatku
☐ zajištění vedoucích	☐ informování rodičů
☐ cíl výpravy	☐ příprava programu
☐ symbolický rámeček	☐ aktualizace seznamu věcí
☐ místo, kam jdeme	☐ zvážení možných nečekaných situací
☐ zajištění ubytování	
☐ vzdálenost a trasa	
☐ zajištění dopravy	

TIPY PRO VÝPRAVU BEZ POTÍŽÍ

Pro potřeby informování vozme seznam s kontaktem na rodiče a kopie kartiček pojišťovny. Při úrazu nebo závažném problému voláme rodiče.

Stýskavý rodič nováčků ocení soukromou sms, že vlče a světluška je na přespání v pohodě (často mají problém s odloučením právě rodiče a přenášejí stýskání na vlčata a světlušky).

Výprava šestková

Často se jedná o jednodenní výpravu, ale můžete udělat i vícedenní. Hlavní důvody pro šestkové výpravy jsou stmelení kolektivu, šestkový rituál (například přijímání do šestky, volba šestníka/šestnice...) nebo že na některá místa je vhodnější jít s menším množstvím dětí (mýdlárna, program ve skanzenu, keramická dílna, bazén...).

Tábor

Účast na táboře je důležitou součástí života ve smečce/roji. Na táboře vlčata a světlušky zažijí významné momenty – slib, přestupy ke skautům/skautkám a jiné rituály, ale také osobní růst a sebepoznání.

Samotná příprava tábora není jen o hrách a programu, ale i o včasné komunikaci s rodiči, která podpoří důvěru rodičů v náš program, aby nám vlčata a světlušky svěřili. V tomto věku rozhodují zejména rodiče, zda vlče a světluška pojede na tábor.

Před táborem se oddílová rada domluví na zaměření tábora, rozdělení rolí a úkolů a stanoví termín, dokdy mají být úkoly připraveny. **Letní tábor je výsledek dobrovolnické práce** celého týmu oddílové rady, která se snaží v rámci svých časových možností připravit pro vlčata a světlušky ten nejbáječnější tábor.

Pokud nemáte vlastní tábořiště, je dobré mít ho domluvené už rok dopředu, protože těsně před tábory už nemusíte najít místo, které by vám vyhovovalo. Plánování tábora začínáme nejpозději v lednu/únoru, aby byl dostatek času vše připravit a promyslet.

Více o přípravě táborů na [!\[\]\(40ba2574699c97e19cbf2cf0651266d5_img.jpg\) **Skautské křižovatce** ⁴¹.](#)

Vedoucí na táboře

Aby bylo možné tábor uskutečnit, potřebujeme **dostatečný počet vedoucích**, ale také činovníků do zázemí (kuchyň, nákupy, voda...). Počet vedoucích se odvíjí od velikosti tábora i našich zkušeností. Mysleme ale na to, že i vedoucí potřebují mít čas na odpočinek a dny, kdy nemají na starosti žádný program pro mladší členy.

Před táborem **je třeba si ujasnit**, co každý od tábora očekává, co potřebuje pro sebe, aby byl spokojený (spánek po obědě, zavolat si rodině, kafe, práce na dálku), a jak to vše jde skloubit dohromady. Důležité je včas komunikovat v případě vznikajícího problému a také si včas říct o pomoc. Noví vedoucí mohou mít k sobě zkušenějšího vedoucího, který jim pomůže připravit program.

Vlčata a světlušky na táboře

Tábor s vlčaty a světluškami má řadu specifíků. Některé jsou více popsány níže, jedná se spíše o doporučení, rady a tipy.

Pošta

Důležitým spojením s domovem je **pošta**. S rodiči je potřeba se dopředu domluvit, že mají psát, i když nemají od dítěte hned odpověď, že mohou dát vedoucímu několik univerzálních pohledů dopředu a ten je postupně rozdává. Balíčky na tábor mohou vytvořit nerovnost mezi dětmi – některé je dostanou a jiné ne, proto je dobré dát rodičům předem doporučení, aby žádné neposílali. Posílat dopisem fotky rodiny a domácích mazlíčků může kluky a holky rozrušit a podpořit stýskání, a proto zkuste rodiče poprosit, aby radši fotky neposílali.

Stýskání

Stýskání a pocit bezpečí. Pocit bezpečí je pro dítě na táboře velmi důležitý. Mnohé z dětí bez rodičů třeba ještě takto mimo domov nebylo a my jsme jediní, na které se v tu chvíli může obrátit se svými strachy, problémy i radostnými prožitky. My představujeme tu oporu, pocit bezpečí. Je důležité si uvědomit, že pocit bezpečí úzce souvisí se stýskáním. Čím bezpečněji se dítě cítí, tím snadněji projde stýskáním. Stýskání je v určité míře normální. Přichází zejména večer, kdy jsou děti unavené a mají jít spát, nebo přes den ve chvílích, které nedopadly úplně podle jejich představ. Dítě, které pláče, většinou stačí obejmout, u usínání držet za ruku, vyjádřit pochopení s jeho steskem a klidně ho nechat vyplakat a jen tam s ním být. Zároveň je potřeba dítěti vysvětlit, že stýskání je běžné, že chodí vždycky večer a ráno je vše veselejší. Za nejdůležitější v těchto chvílích považujeme ujištění, že

je V BEZPEČÍ, rádi se o něj postaráme a může za námi kdykoliv přijít, VŠECHNO JE V POŘÁDKU, dítě je MILOVANÉ a pro rodiče, kteří zůstali doma stále MOC DŮLEŽITÉ a oni ho mají POŘÁD RÁDI, i když s ním teď nejsou, něco se mu nepovede nebo něco nepříjemného vyvede. (Viz kapitola ➔ Vývojové charakteristiky vlčat, světlušek a žabiček.)

Pevný denní režim

Pravidelnost je důležitá. Vlčata a světlušky potřebují jíst v určitém stanoveném čase. Pokud dochází k častému skluzu s dokončením oběda, u vlčat a světlušek vyčerpání hladem vede k pláči a zároveň vám zdržení nabourává program.

Noc

Stany je dobré mít označené **jménovkami**. V noci může před stanem vedoucího svítit **lampa**, kdy všichni vědí, i hlídky, že tuto noc se mají obracet na označeného vedoucího.

Plyšák. Některým vlčatům a světluškám pomáhá k pocitu bezpečí plyšák, a proto je praktické mít s sebou nějakého erárního a čas od času jej klidně zapojit do programu, například před spaním.

Noční hlídky. I mladší vlčata a světlušky si je mohou chtít vyzkoušet, je to pro ně dobrodružství. Zároveň se budou podílet na táborových úkolech. S vlčaty a světluškami vše dopředu projdeme a vysvětlíme, co mají v kterých situacích dělat, a řekneme jim, za kým mají jít v případě potřeby. Vlčata a světlušky necháváme hlídat maximálně 1 hodinu jednou za 3 dny. Mladší vlčata a světlušky mohou hlídat po dvou, starší si mohou vyzkoušet hlídku sami.

Spánek. Děti ve věku 6–11 let by měly spát alespoň 9 hodin denně, ti mladší 10 hodin. Před usínáním čteme či vyprávíme pohádky (Kniha džunglí, Kouzelná lucerna, kniha k táborové hře...). Po večerním zklidnění v milé atmosféře děti lépe usínají. Před usnutím vedoucích raději prohlédneme stany, zda jsou všichni přikrytí a na svých místech. Vlčata a světlušky rády padají z táborové postele a spí na zemi. Pokud se to u někoho opakuje, informujeme hlídku, aby nás v případě této situace vzbudila. Když vidíme, že jsou vlčata a světlušky unaveny, posuneme budíček na pozdější čas. Únava vede k nezájmu o program a často i k nemocem v dalších dnech tábora.

Oblečení

Je třeba pravidelně **dbát na úklid**, třídění špinavého oblečení a sušení mokrých věcí a bot. Vlčata a světlušky bez problémů dokáží chodit v mokrých botách a neuvědomit si to. Před spaním hlídáme suché ponožky (večerní rosa často namočí spací ponožky). Kontrolujeme, že se vlčata a světlušky převlékají, a hlídáme především pravidelnou obměnu spodního prádla. V případě nutnosti pereme. Podepsané oblečení od rodičů usnadní spoustu práce a času při hledání vlastníků.

Úklid stanů/teepee

I vlčata a světlušky se v náhradním pokojíčku chovají dle svých charakterů, některé děti jsou pečlivé a mají vše urovnané, některé to vůbec neřeší a řešit nebudou. Na počátku tábora **doporučujeme ukázat**, jak se uklízí stan, co očekáváme, aby bylo ve stanu srovnané, a které věci kam patří. Je důležité říct i důvody – vše dříve najdeš, když bude pršet, budeš mít uklizené věci suché...

Bodování úklidu

Záleží na zvyklosti smečky/roje. **Většinou se od něj již upouští.** Každý den je třeba nechat vlčatům a světluškám prostor, aby měly možnost si stany poklidit. Vedoucí by měl/a vědět, jak vypadají stany uvnitř, a nabídnout pomoc, pokud si někdo neví rady. S úklidem stanů mohou mladším dětem pomáhat i starší vlčata a světlušky. V případě deštivého počasí kontrolujeme, zda mají všichni suché spacáky a oblečení ve stanech. Zavazadla raději necháváme zavřená, abychom se vyvarovali nechtěných „domácích“ mazlíčků.

Náhradní věci

Náhradní věci jsou nezbytné.

Spacák. Během tábora má vždy někdo noční nehodu a ne vždy stihne spacák do večera uschnout.

Deky. Někdy bývá v noci zima, deka navíc pro každého může být potřebná, některá vlčata a světlušky mívají nevhodné spacáky.

Stravování

Nádobí. Lžice a ešus jsou umístěny na určeném místě, ne ve stanu. Kvalitní mytí s dohledem vedoucích zamezí vzniku průjmů v táboře. Lžice jsou nejlépe s dírou a karabinkou přímo na ešusu a zároveň obojí podepsané.

Jídlo z domova. První den jej vybereme a hromadně sníme, jídelní nádoby umyjeme a uskladníme. Zkontrolujeme batohy, zda jsou zbytky ze svačiny vyndané. Případné sladkosti vybereme a umístíme do skládku do hromadného boxu, vlčata a světlušky u sebe nemají žádné jídlo. Ze společné zásoby vydáváme například po poledním klidu, do balíčku na výlet, něco lze využít i na svačinu. Takto se vyvarujeme bolestí břicha a zvracení, když by vlčata a světlušky jedly moc sladkého.

Oslavy. V případě, že mají vlčata a světlušky svátek či narozeniny v průběhu tábora, je dobré na ně nezapomenout, popřát jim a případně dát nějakou drobnost.

Pitný režim. Je třeba jej dodržovat. Ideální jsou kvalitní a dostatečně objemné láhve, které mají všichni, například je jako dárek dostanou v počátku tábora. Víme tak, že všichni mají podepsanou láhev a během programu mají vždy u sebe pití. Zamezí se tak lákání vos na hrníčky a plýtvání při vylití ležících hrnků. Je třeba kontrolovat výměnu vody/šťávy a čistotu láhve.

Hygiena

Vlčata a světlušky by se **dle hygienických pravidel** měly umýt 1× za týden v teplé vodě. U holčiček je toto ale velice nedostatečné. Pokud je to možné, je občasné koupání v rybníku přínosné. Každý večer, kdy se světlušky nekoupají, obchází je ve stanu zdravotnice a kontroluje hygienu. Mladším je třeba pomoci, starší se ošetří samy. Použité ubrousky se ihned vyhazují do odpadkového pytle a bolavá místa si světlušky/zdravotnice natírají například bepanthenem. Často se jedná o opružené zadky a předky. Nepodceňujeme to.

Nejlépe ještě na srazu před táborem je žádoucí prohlédnout dětem hlavy, jestli nemají **vši**. Pokud ano, rodiče dítě po odvšivení do dvou dnů dovezou na tábor. Ušetříme tak mnoho času a peněz za přípravky, dříve než vši chytí více dětí na táboře.

Toaleta

Táborové wc je pro všechny nezvyklé. I zde je třeba myslet na to, že některé děti mají s wc problém a vyhýbají se mu (například smrdí, je z kopce, moc vysoko, moc hluboké, má pro menší děti moc široké prkýnko...). Problémem může být i vzdálenost, v noci je lepší mít cestu osvětlenou. Táborové wc lze vyzdobit, v rámci možností navonět, pravidelně zasypávat, umístit dětské prkénko, stoličku, v noci osvětlit světýlky, aby se na něm nikdo nebál.

Pomočování. Během pár dní tábora zjistíme, zda má někdo problém s nočním pomočováním. Dané vlče a světlušku budíme před tím, než jdeme spát, a ideálně i podruhé hlídkou uprostřed noci.

Program

Jako každá akce má i tábor své **výchovné cíle**, které si stanovujeme dopředu a na jejichž základě sestavujeme program. Táborem vrcholí i náš celoroční program. Součástí tábora a programu může být **celotáborová hra**. Program se pak skládá z částí celotáborové hry a z dalších aktivit, které nemusí být na příběh navázány. Program je vždy třeba přizpůsobit aktuální situaci a počasí na táboře.

Snažme se připravit pestré aktivity plné pohybu v přírodě a učení novým dovednostem přiměřeně věku. Veškerá činnost by měla odpovídat skupině a náročností být vhodná pro vlčata a světlušky.

Rituály

Rituály spojené s různými aktivitami nebo slavnostní chvíle mají vlčata a světlušky rády. Situace znají z doby, kdy byly mladší, a těší se, až samy prožijí daný okamžik (slib, dokončení cestičky/stezky, Velké svícení / Velké vytí, Tři kapky rosy / Tři bílé tesáky, přestup do vyšší kategorie). Právě rituály a intenzivní okamžiky zůstávají vlčatům a světluškám **nejvíce v paměti**.

∞ MATĚJEK, Lukáš - Panda, ZÁRUBOVÁ, Monika - Máňa. Rituály na táboře. Skauting. červen 2023, roč. 61. ⁴²

Svobodná hra

Svobodná hra má velkou výhodu v tom, že si vlčata a světlušky určují své role a svá pravidla a taktéž se rozvíjejí. Je radost je sledovat a dobré hlídat bezpečí daných aktivit.

Program v nepohodlí

Právě toto odlišuje vlčata a světlušky od jiných dětí, umí si poradit v nestandardních situacích. Vždy však musíme zajistit bezpečnost. **Aktivity ve tmě zařazujeme jen omezeně.** Vlčata a světlušky mají velice bujnou fantazii a tmy se většinou bojí. Nechejme tyto aktivity do skautského věku. Rituály mohou probíhat ve tmě, ale ne moc pozdě. Děti si kvůli únavě aktivitu moc neužijí.

Hry a další tvůrčí aktivity

Pro vlčata a světlušky je důležitá hra, vyrábění, zkoumání, rolové hry, divadla, scénky. Vedoucí je dokáže nadchnout do téměř každé aktivity.

Táborový řád

Chování podle táborového řádu a harmonogramu dne zvládne za několik dní každý. Vlče a světluška si zároveň s tím plní vlčeka/světýlko Táborníka. Dodržování řádu i ze strany vedoucích vede k učení se dodržování určených pravidel.

Denní režim

Denní režim tábora nám rozděluje části dne mezi programem, jídlem a dalšími aktivitami. Není neměnný. Můžeme jej přizpůsobit programu (výprava, delší hra, pozdější večerka...).

Příklad denního režimu

7:30 budíček	12:30–13:30 oběd
7:30–7:45 rozcvička	13:30–14:30 polední klid
7:45–8:00 ranní hygiena	14:30–16:00 1. odpolední program
8:00–8:30 snídane	16:00–16:30 svačina
8:30–9:00 úklid stanu, příprava na nástup	16:30–18:00 2. odpolední program
9:00–9:30 ranní nástup	18:00–19:00 večere, volno
9:30–10:30 1. dopolední program	19:00–19:30 večerní nástup
10:30–11:00 svačina	19:30–21:00 večerní program
11:00–12:30 2. dopolední program	21:00–7:30 spánek světlušek a vlčat

Skautské výchovné nástroje na táboře

Vlčci a světýlka

Některé z vlčků a světýlek jde bez problémů splnit na táboře. Před táborem lze vybrat s vlčaty a světluškami z výběru na táboře realizovatelných vlčků a světýlek, které si chtějí plnit.

Stezky a cestičky

Během tábora lze dokončovat aktivity ze stezek. Mnoho jich je zaměřeno i na pobyt v přírodě, což na táboře jde dobře splnit.

Zážitky a speciální zkoušky

Zážitky na konci stezky jsou připraveny zejména pro prostředí tábora, kdy je vlčata a světlušky mohou nejlépe prožít. Starším vlčatům a světluškám můžeme nabídnout plnění Tří kapek rosy / Třech bílých tesáků, které jsou jednou z největších zkoušek pro vlčata a světlušky (podmínky jsou uvedeny na konci 3. stupně stezky).

Idea a slib

Tábor je ideální příležitostí, kdy do programu ještě více zapojit ideu a mít dostatek času si o ní s vlčaty a světluškami povídat, a to nejen při přípravě na slib.

SMYSLUPLNÝ TÁBOR

- ☐ Jaký zážitek chceme, aby si kluci a holky odnesli z výprav a tábora?
- ☐ Jaký táborový rituál považuji za nejdůležitější a proč?
- ☐ Zohledňujeme v programu specifika skupiny, která je na akci přítomná? Jak bychom to mohli udělat?

Jeden táborový den

Pro modelovou situaci nám poslouží roj světlušek: 3 šestky po 6 děvčatech

program dne	plán	realizace	vliv na jídelníček/ počasí
Rozcvička	Společné házení míčem v kruhu při čekání na všechny. Následně drobné rozcvičkové cviky. Ukončení rozcvičky hrou – balonky a špendlíci. 1 vedoucí	Házení při čekání začínalo být dlouhé, 2 světlušky nemohly najít holinky. Musely jim pomoci šestnice, aby se udržel spád programu.	Každá měla holinky kvůli mokré trávě.
1. dopolední program	Úklid stanu, společné sportovní hry. 2 vedoucí	Úklid byl naštěstí rychlý, holky si pomohly navzájem. Na louce jsme zahrály rychlé hry – lístečky v kruhu, vývoj a rybáře. U poslední běhací hry už byla znát únava. Akorát bylo voláno na svačinu.	Během dopoledne začalo pálit sluníčko. Běhání na slunci bylo náročné, každý si musel donést čepici a láhev.
2. dopolední program	Kreativní/ výtvarná část – světýlko Výtvarnice Dovednostní – světýlko Zdravotnice a světýlko Kuchařka – 3 různé početné skupiny 3 vedoucí	Holky se rozdělily do tří skupin dle plnění světýlka k určeným vedoucím, ti se jim věnovali v daném tématu. Výtvarnice vytvořily obrázek z přírodnin a barevnou paletu. Zdravotnice zvládly bod hmyzem a předcházení nemocem. Kuchařky krájely zeleninu a pomáhaly uklízet nákup. Někomu šly aktivity lépe, někomu méně, ale všechny se snažily a body jim byly uznány.	K obědu bylo zvoleno dopředu takové jídlo, aby měly kuchařky co krájet. Byl naplánován nákup.

Polední klid	Odpočinek 1 vedoucí	Světlušky se zabavily dle zájmu – hraní u hamak, cákání u potoka pod dohledem skautky, hraní deskovek ve stínu, hraní s koníčky a plyšáky ve stínu, spánek.	Kvůli horku nemohly být ve stanu – bylo třeba to kontrolovat.
1. odpolední program	Průzkum okolí – po šestkách – cesta stínem v lese, zkoumání okolí, poznávání stromů, rostlin, postřeh a zapisování přírodnin 3 vedoucí	Každá šestka šla sama – krátká přednáška o nebezpečí v lese, jedna šestka se zaměřila na průzkum rostlin, další sledovaly včely na květech a ještěrku a poslední zakotvily u malin. Na konci proběhla zpětná vazba. Každá šestka zapsala na 15 přírodnin.	Z procházky jsme se vrátily později, svačinu nám schovali.
2. odpolední program	Táborová hra – trénink šifer – společně 2 vedoucí	Světlušky luštily připravené šifry. Kdo si je zopakoval, vydal se na stezku se šiframi po táboře. Jedna vedoucí byla se světluškami a druhá rozmístila obálky se šiframi. Starší světlušky samy pomohly mladším s luštěním.	Aktivita probíhala raději ve stínu.
Večerní program	Povídání o kamarádství, četba pohádky, večerní lucerna a zpětná vazba – společně 1 vedoucí	Holky měly hodně energie. Rozdaly jsme si sportovní potřeby a hrály si na louce. Nakonec jsme se naučily softball. Moc to všechny bavilo. Poté následovalo sezení s lucerničkou a četba příběhu z knihy Kouzelná lucerna. Vážnou diskusi si necháme na příště, až na to bude příhodná situace.	Začala padat rosa, a tak bylo třeba odejít z louky na večerní čtení.

Zázemí a bezpečnost

Postarejte se o to, aby kluci
a holky byli vždy v bezpečí.

Skauting se snaží o výchovu dětí tak, aby byly schopny obstát v reálném životě, dělá to ale v prostředí jak fyzicky, tak psychicky bezpečném a je zodpovědností vedoucích takové prostředí zajistit.

Klubovna, domov smečky/roje

Klubovna je, spolu s přírodou, domovem našeho skautského života. Podle toho by také měla vypadat – měli bychom se v ní cítit dobře, ale samozřejmě také bezpečně. Stejně tak by to měla mít i vlčata a světlušky.

Abychom se v klubovně cítili dobře, můžeme si ji vyzdobit a přizpůsobit dle fantazie. Je třeba myslet na to, že ne vždy je klubovna naše, a tak můžeme mít například zakázáno malovat na zdi nebo zatloukat hřebíky. Vše je ale otázka dohody.

Tipy pro zařizení klubovny

V klubovně můžeme mít na stěnách výjevy ze symbolických rámců (na stěny namalujeme nebo pověsíme výjevy z Knihy džunglí nebo O Lucince a kouzelné lucerně, případně z Čolka a Žabky, doplněné o charakteristickou přírodu), znaky vlčat, světlušek a Junáka, pokřiky... Také si do klubovny můžeme pověsit plakáty se zněním naší idey či třeba s vyobrazením a informacemi o našich patronech – svatém Františkovi z Assisi a svaté Alžbětě Durynské. Do výzdoby můžeme zapojit i přímo kluky a holky – mohou třeba mít své šestkové nástěnky. Také můžeme mít stěnu, kam umísťujeme aktuální fotky, obrázky atd., nebo máme prostor vyhrazený naší historii a každý člen tam obtiskne svou ruku. Kromě výzdoby samotné nesmíme zapomenout na **vhodné umístění symbolů (totemové/rojové hole, vlajek šestek), kdy jim vytvoříme čestné místo.**

Pokud sdílíme klubovnu s někým dalším nebo máme dočasnou klubovnu, tak i v tomto případě je důležité si ji rozveselit a udělat ji jedinečnou a naši tak, aby to vyhovovalo nám, ale i ostatním uživatelům klubovny.

Také bychom měli myslet na uspořádání nábytku. Máme-li možnost více místností, upravme si jednu tak, abychom zde měli stůl a prostor pro sezení – můžeme zde například tvořit –, a druhou ponechme volnější a třeba jen s minimem nábytku, což bude bezpečnější pro drobné hry a aktivity.

V rámci péče o klubovnu a její útulnost také nezapomínejme na úklid a veďme k němu i kluky a holky. Vždy ke konci schůzky či akce v klubovně společně zkontrolujeme, zda je po nás uklizeno a zda jsme všechny věci vrátili na jejich místo. Vlčata a světlušky mají vědět, kam co patří, vše by mělo mít své místo.

S vlčaty a světluškami si můžeme vytvořit **seznam činností, které je třeba udělat před odchodem z klubovny**. Každý úkon bude znázorňovat obrázek a na konci schůzky si to vždy zkontrolujeme. Kluky a holky často uklízení baví, jen je k němu musíme pustit – připravit si víc košťat a lopatek, dostatek hadrů. Při vynášení odpadků nebo tříděného odpadu si cestou můžeme zahrát stopovací hru.

Součástí klubovny často bývá i její okolí, například zahrada nebo dvorek. I zde s vlčaty a světluškami zažíváme spoustu věcí a je také potřeba se o místo postarat, například sekat trávník, hrabat spadlé listy a podobně. Pokud okolí klubovny není její součástí, ale je volně přístupné, můžeme se na jeho údržbě samozřejmě podílet také – záleží na domluvě s majitelem.

JAK PODPOŘIT VZTAH KE KLUBOVNĚ

Veďme děti k péči o své okolí v duchu 5. bodu zákona. Na začátku schůzky mohou před hrami shrabat čerstvě posekanou trávu či spadlé listy, na konci schůzky naopak jistě zvládnou posbírat například ústřížky papírků popadané pod stoly či uklidit pastelky na jejich místo. Ti starší pak mohou jednou za čas pomoci i s větším úklidem, jako je odnos odpadků či vysávání.

Pokud máme k dispozici zahradu, můžeme s vlčaty a světluškami zkusit zahradičit nebo si vytvářet místa na pokusy a pozorování přírody.

Bezpečnost na prvním místě

Fyzická bezpečnost

Důležitým prvkem klubovny je její bezpečnost. Zde platí všechny obecné poučky o zabezpečení elektrických spotřebičů, plynových zařízení, kamen atp. U vlčat a světlušek je vhodné myslet i na dostatek prostoru (v tomto věku ještě nemají plně vyvinutou koordinaci a pády jsou častější) a vhodný nábytek. Kluci a holky by měli vědět, kde je lékárnička. Důležitá je především prevence, například pokud máme kamna na dřevo, kluky a holky seznámíme s pravidly chování, ale také je postupně zapojujeme do jejich obsluhy.

I bezpečí v okolí klubovny je důležité a pokud je navíc volně přístupné, měli bychom prostor před hrami vždy zkontrolovat a případně uklidit potenciálně nebezpečné předměty.

O bezpečnosti je také dobré si povídat s vlčaty a světluškami. Když s nimi jdeme na výlet, učíme je, že při chůzi po silnici jdeme ukázněně a organizovaně, při přecházení silnice se pořádně rozhlédneme dvakrát na obě strany, při koupání se vzájemně hlídáme s druhým kamarádem.

Když se učíme rozdělovat oheň, sdělujeme jim pravidla související s jeho bezpečností, při práci v kuchyni klukům a holkám ukážeme, jak používat nůž, při jiných činnostech je učíme správně používat drobné nářadí – například jak správně držet kladívko a jak hřebík při jeho zatloukání. Rovněž je učíme, jak správně a bezpečně nářadí předávat jiným (například že nůž podáváme rukojetí napřed), přenášet (například že nůž či sekeru nosíme čepelí dolů) či je ukládat (třeba že hrábě nepatří na zem hroty nahoru).

To vše je otázkou bezpečnosti a předcházení krizových situací. I hry mají svá pravidla, která kromě systému hry samotné zajišťují i bezpečnost.

Psychické bezpečí

Nemusí jít ale vždy jen o bezpečnost fyzickou. Důležité je i psychické bezpečí. Při mnoha činnostech vystupujeme z naší komfortní zóny a zvláště u kluků a holek musíme být opatrní. I taková noční stezka odvahy, která působí zábavně, může leccos napáchat. Pokud se tedy někdo do dané aktivity nechce zapojit, nenuťme ho. Dobré je také umožnit účastníkům aktivitu opustit, kdykoliv jim přestane být příjemná. A vhodné je mít s nimi rovněž domluvené nějaké slovo či signál, kterým nám dají najevo, že jim aktivita není nadále příjemná a chtějí ji ukončit – to pro případ, kdy pro ukončení aktivity bude potřeba reakce všech účastníků. Neberme obavy jednotlivců na lehkou váhu, není to zbabělost. Naopak, mnohdy je odvahou přiznat si, že co ostatní zvládají, já už nezvládnu. Respektujme to.

Vnímejte také nám svěřené kluky a holky a vliv na jejich psychické bezpečí zvenčí, tedy mimo smečku/roj. Již i u vlčat, světlušek a žabiček může dojít k narušení jejich psychického zdraví nejrozumnějšími vnějšími vlivy, jako jsou například sociální sítě (často například TikTok), šikana ve škole a podobně, což může vést k agresi, násilí, ale třeba i vlastnímu sebepoškození. Buďme tedy pozorní i v tomto směru. [Bezpečný skauting](#) ⁴³

GDPR aneb osobní údaje a jejich ochrana

Při naší činnosti zpracováváme a **uchováváme osobní údaje** našich členů (například jméno, příjmení, datum narození), včetně citlivých informací, jako jsou zdravotní údaje, výchovné poznámky atd. Níže uvádíme některá základní pravidla, která jsou pro dodržování pravidel GDPR důležitá a měl by je znát každý, kdo s osobními údaji pracuje.

Právní důvody a souhlas

K práci s osobními údaji pro splnění právních povinností, například pro účetnictví nebo lékařskou péči, nás opravňuje **GDPR** (Obecné nařízení o ochraně osobních údajů). Pokud však zpracováváme údaje mimo právní povinnost, jako je zveřejňování fotografií na webu nebo zasílání newsletterů, potřebujeme souhlas od dotčené osoby nebo jejího zákonného zástupce (v našem případě rodičů dětí). Tyto souhlasy jsou součástí přihlášky do oddílu.

Uchování osobních údajů

Většinu osobních údajů uchováváme ve skautském informačním systému (skautIS). Zde je důležité dbát na správné nastavení rolí, aby se k údajům dostal

jen ten, kdo má. Zabezpečení účtu a zařízení, ze kterých do skautISu přistupujeme, je rovněž důležité.

Pokud uchováváme údaje mimo skautIS, je nezbytné mít je rovněž bezpečně uložené, a to například v zalesňovaném počítači, v uzamčené skříni apod.

Sdílení osobních údajů

Pokud sdílíme údaje s ostatními vedoucími, používáme k tomu vždy **bezpečné nástroje**. Jednou z možností je výše uvedený skautIS a na něj navázaný skautský Google workspace, který obsahuje bezpečné digitální nástroje nejen pro uchovávání dat a splňuje požadavky GDPR. Jiné nástroje nemusí být pro sdílení osobních údajů z důvodu jejich zabezpečení vhodné.

Fotografie

Fotografie jsou rovněž považovány za osobní údaje, k jejich zveřejnění tedy potřebujeme také souhlas. **Pozor – jiný souhlas potřebujeme pro zveřejňování fotek na webu a jiný na sociálních sítích!** Skupinové fotografie však můžeme zpravidla sdílet bez souhlasu, a to pokud na nich nelze jednoznačně identifikovat konkrétní osoby.

Komunikace s rodiči

Vytvořte pevné pouto s rodiči, kteří jsou nedílnou součástí skautské komunity.

Komunikace s rodiči je u věkové kategorie vlčat a světlušek velmi důležitá. Rodiče v tomto věku dětem stále organizují jejich volný čas a pokud chceme, aby se kluci a holky účastnili schůzek, výletů, výprav a táborů, tak se bez rodičů neobejdete. Vhodnou komunikací zvyšujeme jejich důvěru i ochotu smečce/roji pomoci (personálně, materiálně, finančně).

Při komunikaci s rodiči je důležité myslet na to, že nemuseli projít skautingem, tudíž neznají některé naše pojmy a podobu naší činnosti. Zejména na začátku je třeba rodičům vysvětlit, proč některé věci děláme, co je cílem programů, co si z toho kluci a holky odnesou. Pro lepší představu můžeme zařadit akce, které se zúčastní i rodiče (například první schůzka, výlet i s rodiči). Tímto přístupem také časem docílíme, že rodiče začnou skauting vnímat jako soustavnou činnost s přesahem. Během skautského roku budeme potřebovat s rodiči komunikovat různými formami. Vhodné je kombinovat komunikaci osobní (například schůzky pro rodiče, společné akce s rodiči atd.) a písemnou. Komunikace s rodiči by měla být vždy stručná, věcná a bez gramatických chyb.

Osobní komunikace

Osobní komunikace je **klíčová** hlavně na začátku (úvodní schůzka s rodiči nováčků) a při nových událostech pro smečku/roj nebo vlčata a světlušky (například informace o táborech, příprava na přechod ke skautům). Osobně se také s rodiči scházíme, když řešíme nějaké problémy v šestce nebo se rodičů chceme zeptat/poradit s něčím ohledně jejich dítěte. Osobně tedy můžeme komunikovat jak se skupinou rodičů, tak individuálně.

Úvodní schůzka pro rodiče

Úvodní schůzka pro rodiče je důležitá, jedná se o **jeden z prvních přímých kontaktů** s rodiči a začíná se budovat vztah. S rodiči se sejdeme ještě před začátkem skautského roku nebo v průběhu září. Schůzka by měla být nejlépe bez přítomnosti kluků a holek. Smečka/roj pro ně ale může nachystat program ve vedlejší místnosti nebo u klubovny, aby rodiče nemuseli řešit, kam s nimi v době schůzky. Případně může být vhodné schůzku pro rodiče zorganizovat v době schůzky šestky.

Co rodičům sdělit na úvodní schůzce:

- smysl skautské výchovy, jak vypadá program a čeho chceme dosáhnout (už od začátku popisovat, jak se skauting liší od běžných kroužků)
- vedení roje/smečky – s kým se kluci, holky a rodiče budou na schůzkách/výpravách potkávat, kdo s nimi bude komunikovat, na koho se mají obracet v případě dotazů
- informace ke schůzkám – kdy probíhají, jaké s sebou oblečení a vybavení
- informace k výletům – nejlepší je rodičům předat celoroční plán výprav, pokud ho nemáme, tak výhled na nejbližší měsíce
- informace k táboru – zejména termín kvůli rodinným dovoleným, případně i místo, kam se pojedje, jak se tam spí apod.
- vybavení – soupis ideálního požadovaného vybavení, aby si případné nákupy mohli rozložit v roce; můžeme jim nasdílet odkazy na námi vyzkoušené vybavení
- domluvit se, jak s rodiči budete komunikovat (například e-maily, SMS, Levitio, informace na webových stránkách smečky/roje...)
- přihlášky do organizace – jak a kdy je podají (elektronicky/papírově)
- registrace – jak vysoké a jakým způsobem registrační poplatky vybíráme, co členové registrací získají (například časopis, pojištění, materiál používaný na schůzkách...)

Dál můžeme informovat o všem, co považujeme pro chod smečky/roje za důležité. Úvodní schůzka nemusí být jen pro rodiče nováčků, můžeme ji udělat i pro rodiče současných členů a informovat je například o složení šestek, akcích, vedoucích atp. Atmosféra takového setkání může být více uvolněná a neformální (s občerstvením, volným povídáním...).

Akce s rodiči

Akce s rodiči jsou vhodným nástrojem pro budování vztahu a důvěry a jako ukázka toho, co s vlčaty a světluškami na akcích děláme. Taková akce je vhodná například jednou do roka, ale může se nám stát, že vzhledem k množství jiných akcí bude vhodnější akci s rodiči zařadit jednou za dva roky (delší interval však už není vhodný). **Na co nezapomenout při přípravě takové akce:** Dostatečně dopředu rodiče o tomto typu akce informovat, nachystat si ukázkový program – nejlepší jsou osvědčené aktivity.

Do přípravy takové akce **můžeme zapojit i mladší členy**, mohou navrhnout, jaké hry by si s rodiči rádi zahráli nebo co by je rádi naučili. Dobře budou fungovat aktivity, kdy budou děti a rodiče spolupracovat nebo kluci a holky budou rodiče něco učit. Náročnost programu zachovááme pro věkovou skupinu vlčat a světlušek, není potřeba ji zvyšovat.

Na akce s rodiči nemusí přijít jen rodiče, ale také sourozenci. Také vedoucí si s sebou mohou vzít své rodiče nebo partnery. Může se stát, že se nás zúčastní hodně. S touto variantou musíme dopředu počítat a požádat rodiče o potvrzení účasti, naplánovat vhodné dopravní spoje a aktivity pro daný počet. Složení skupiny nám ovlivní i trasu, akce s rodiči není třeba dělat vzdálenostně dlouhé. Zaměříme se zejména na zajímavé aktivity, prostor pro vzájemné seznámení a společné zážitky.

Písemná komunikace

Tato forma je vhodná hlavně pro informování ohledně výprav nebo při nadálých změnách (například nutnosti zrušit schůzku). Je nutné si dopředu **stanovit, jakými kanály** tyto informace budeme sdělovat, a ověřit si, že s tím rodiče počítají (například nemůžeme informace posílat jen přes WhatsApp, když ho nemají všichni rodiče).

Jak by komunikace s rodiči měla vypadat

Komunikace s rodiči by měla být:

- srozumitelná – například když na pozvánku na akci píšeme sraz u klubovny, tak je potřeba říct rodičům nováčků, co tím myslíme, dále se může jednat o názvy věcí, které musíme více vysvětlit, například ešus, deníček (skautský zápisník), jídlo na cestu/něco na opečení...
- včasná – rodiče mají vlastní práci, zájmy a koordinují zájmy a povinnosti svých dětí, takže potřebují informace včas a také nemusejí navštěvovat zvolenou komunikační platformu každý den

Jak zvolit vhodný komunikační prostředek

Je potřeba zvolit vhodnou komunikační platformu (e-mail, WhatsAppová skupina, FB skupina...). Výběr platformy je v první řadě na nás, je dobré vybrat 2–3 možnosti, které jsou za nás schůdné, a společně s rodiči vybrat jednu, kterou budeme používat.

Komunikace vztahující se k táboru

Informační schůzka k táboru

Toto setkání slouží k předání podrobných informací k táboru. Některé informace na schůzce zopakujeme (již jsme o nich rodiče informovali, když jsme jim poslali přihlášku k táboru), ale není na škodu je na začátku schůzky zopakovat.

- místo konání, termín a cena tábora (termín tábora je nejlepší poprvé zveřejnit na podzim, aby rodiny věděly, kdy si zadat dovolenou)
- čas odjezdu a příjezdu
- vedení tábora + další důležité osoby podílející se na vedení tábora (například zdravotník)
- seznam vybavení (u některých položek je potřeba rodičům vysvětlit, co je tím myšleno, například trojdielný ešus ≠ jídonosič)
- seznam důležitých dokumentů, které od rodičů potřebujete
- jestli budeme od rodičů potřebovat pomoc například se stavbou/bouráním tábora
- jak rámcově probíhá den na táboře
- jak během tábora mají s dětmi komunikovat (dopisy, „zákaz“ mobilů...), zda jsou možné návštěvy (u vlčat a světlušek spíše nevhodné)

Informace o táboře je dobré předat rodičům v jednom přehledném dokumentu. Schůzka k táboru je vhodná v době přihlašování tak, abychom rodičům zodpověděli všechny otázky důležité pro rozhodování o účasti dětí na táboře. Schůzky k táboru se pravděpodobně budou účastnit hlavně rodiče kluků a holek, kteří jedou na tábor poprvé. Na schůzku však zveme všechny rodiče.

Komunikace s rodiči během tábora

Každá smečka/roj má v tomto ohledu jiné zvyklosti, rodiče by měli být **dopředu informováni**, co mají očekávat. Jedna ze základních informací by měla být, že „pokud nevoláme, je všechno v pořádku“ nebo „je možné napsat vedoucí/mu sms a on/a v průběhu dne odpoví“. Hlavní komunikací na táborech jsou dopisy, kluci a holky by měli z tábora poslat alespoň jeden dopis či pohled. Je na nás, zda rodiče budeme informovat i pomocí sociálních sítí nebo průběžné aktualizace fotek. **Nebezpečím pravidelných zpráv** rodičům je, že rodič může řešit, že dítě je pořád stejně oblečené, že se málo směje nebo že nebylo na žádné fotce, zda je vůbec na táboře a podobně. Proto je zde potřeba nastavit pevné hranice a reagovat s nadhledem a citem.

Po táboře je vhodné zveřejnit vybrané fotografie na domluveném místě.

příručka ∞ [Jak mluvit o skautingu](#) ⁴⁴

webová stránka ∞ [Jak komunikovat na sociálních sítích](#) ⁴⁵

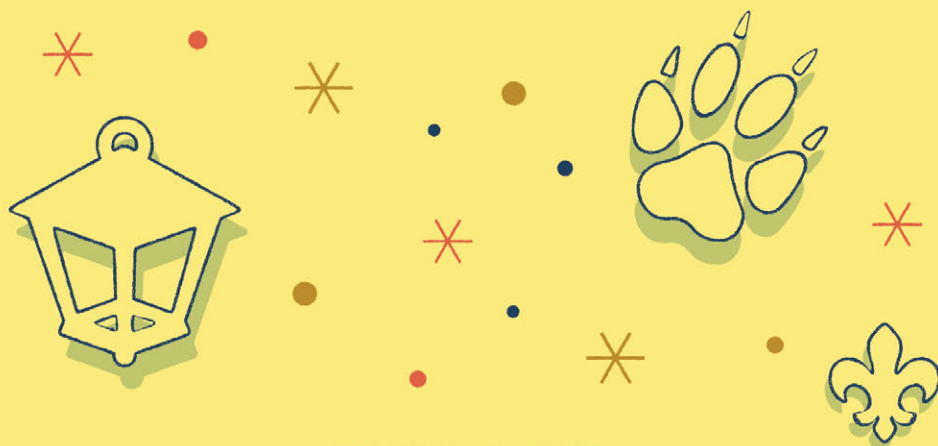

KOMUNIKACE S RODIČI

- ☐ Jaké nástroje používáme v komunikaci s rodiči?
- ☐ Je něco, co bychom chtěli změnit? Jak na to?

Odkazy

1. skaut.cz/met-vs/kdyz-se-nedari
2. skaut.cz/met-vs/bubaci
3. skaut.cz/met-vs/styskani
4. skaut.cz/met-vs/poradni-skala
5. skaut.cz/met-vs/program-vlcata
6. skaut.cz/met-vs/velke-sviceni
7. skaut.cz/met-vs/program-svetluský
8. skaut.cz/met-vs/nabor
9. skaut.cz/met-vs/specifické-potreby
10. skaut.cz/met-vs/prestupy
11. skaut.cz/met-vs/dobrovolníci
12. skaut.cz/met-vs/vztah-kmene-oddílu
13. dn.skaut.cz
14. rovernet.cz
15. skaut.cz/met-vs/malý-velký-vedoucí
16. skaut.cz/met-vs/koedukované-oddíly
17. skaut.cz/met-vs/kdo-mi-poradí
18. skaut.cz/met-vs/skauting-12-2019
19. skaut.cz/met-vs/hodnocení-kvality
20. skaut.cz/met-vs/semafor
21. skaut.cz/met-vs/skauting-10-2019
22. skaut.cz/met-vs/projevy-kompetenci
23. chystamprogram.skaut.cz
24. skaut.cz/met-vs/rady-stezky
25. skaut.cz/met-vs/prace-stezky
26. vlcciasvetylka.skaut.cz
27. skaut.cz/met-vs/zvas
28. skaut.cz/met-vs/svetylko
29. skaut.cz/met-vs/svetylko-cukrovi
30. skaut.cz/met-vs/svetylko-krmitko
31. skaut.cz/met-vs/svetylko-zdravotník
32. skaut.cz/met-vs/vyuziti-svetla
33. skaut.cz/met-vs/vedu
34. skaut.cz/met-vs/kompetence-vychovy
35. skaut.cz/met-vs/co-maji-umet
36. skaut.cz/met-vs/program-blok
37. skaut.cz/met-vs/idea-vlcat-svetlusek
38. skaut.cz/met-vs/chystam-program-priroda
39. skaut.cz/met-vs/benjamina
40. svobodnahra.cz
41. skaut.cz/met-vs/vedu-tabory
42. skaut.cz/met-vs/ritualy-tabor
43. skaut.cz/met-vs/bezpecny-skauting
44. skaut.cz/met-vs/jak-mluvit
45. skaut.cz/met-vs/komunikace-site

Co znamenají pojmy jako Velké svícení nebo
Poradní skála? Znáš příběhy Žabky a Čolka?
Tato příručka tě s nimi provede a ukáže, jak
efektivně využívat nástroje pro vedení rojů a smeček.
Ponoříš se do symbolického rámce, objevíš inspiraci
pro aktivity v přírodě, na táboře i v klubovně.
Útlá, ale výstižná kniha je neocenitelným průvodcem
jak pro nováčky, kteří začínají vést, tak
pro zkušené vedoucí, kterým poskytne
nový pohled a hlubší pochopení.

8070153

 SKAUT